

خلاصه کتاب:

حسابرسی زیست محیطی یکی از عناوین نوظهور حسابرسی در مؤسسات عالی حسابرسی است. این نوع حسابرسی، در سطح گسترده‌ای مورد توجه نهادهای بین‌المللی قرار گرفته است با توجه به بدیع بودن حسابرسی زیست محیطی در ایران و اقبال عمومی به این شیوه از حسابرسی، خلاء وجود منبعی فارسی در این خصوص به شدت محسوس می‌باشد. در این راستا کتاب حاضر در چهار فصل: 1- کلیات و مفاهیم وابسته به محیط زیست؛ 2- کلیات و مفاهیم حسابرسی زیست محیطی 3- فرایند انجام حسابرسی زیست محیطی 4- حسابرسی توافق‌نامه‌های چند جانبه زیست محیطی (MEAS) زمینه‌آشنایی دانشجویان، دانش‌پژوهان و علاقمندان به ویژه حسابرسان را با مقوله حسابرسی زیست محیطی فراهم می‌نماید.

پیشگفتار

افزایش بحران‌های زیست محیطی و ضرورت ارتقاء آگاهی و افزایش توجه نسبت به توسعه پایدار و موضوعات زیست محیطی و مسئولیت سازمان‌ها در برابر این موضوع را می‌توان از اولین خاستگاه‌های ایجاد حسابرسی زیست محیطی برشمرد. حسابرسی زیست محیطی یکی از انواع بسیار مهم و مورد توجه حسابری در موسسات عالی حسابرسی است که بیان واضحی از میزان پیروی سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی از خط مشی‌های تعیین شده از قبیل برنامه‌های توسعه، الزامات قانونی و پروتکل‌های بین‌المللی و همچنین حصول اطمینان از اجرای فرآیندهای مناسب در دستیابی به اهداف سازمانی و استقرار سیستم کنترلی برای جلوگیری از تخریب و انهدام محیط زیست است.

طبق تبصره ماده (2) قانون دیوان محاسبات کشور هر واحد اجرایی که بر طبق اصول (44) و (45) قانون اساسی مالکیت عمومی بر آن‌ها مترتب بشود، مشمول رسیدگی‌های دیوان محاسبات می‌باشد. تخصیص سالانه بخشی از بودجه کل کشور به طرح‌ها و پروژه‌های محیط زیستی موید نقش نظارتی دیوان محاسبات در حفاظت از محیط زیست می‌باشد. سرمایه‌گذاری‌ها، تعهدات و هزینه‌های زیست محیطی بر روی ارائه صورت‌های مالی تاثیر گذار است و به طور طبیعی زمینه‌ساز ورود موسسات عالی حسابرسی می‌گردد.

حسابرسی زیست محیطی با هدف حصول اطمینان از اتخاذ فرآیندها و خط مشی‌های مناسب و کافی و اجرای آن‌ها به منظور دستیابی به توسعه پایدار در موسسات عالی حسابرسی (SAI) می‌باشد که با توجه به چالش‌های زیست محیطی اخیر نه تنها در سطح ملی بلکه در سطح بین‌المللی به شدت مورد توجه قرار گرفته است. دیوان محاسبات جمهوری اسلامی ایران نیز همانند سایر موسسات عالی حسابرسی جهان به مقوله حسابرسی زیست محیطی با اهدافی نظیر حصول اطمینان از رعایت الزامات قانونی زیست محیطی مصوب مجلس و دولت در سه سطح حسابرسی رعایت، مالی و عملکرد پرداخته است.

از این رو با توجه به نو ظهور بودن این نوع از حسابرسی و نیز با عنایت به قسمت اول بند 10 سیاست‌های کلی محیط زیست ابلاغی مقام معظم رهبری در سال 94 مبنی بر استقرار نظام حسابرسی زیست محیطی در کشور وجود چنین مرجعی نه تنها ضروری بلکه خلاء آن نیز محسوس بود.

با عنایت به فقدان منبع فارسی در این حوزه، امید است کتاب حاضر که ماحصل مطالعات مجدانه و پژوهش‌های علمی همکاران این دیوان می‌باشد به حفظ محیط زیست و اعتلای نقش حسابرسی زیست محیطی در کشور عزیزمان کمک نماید. مطالعه این کتاب به حساب‌رسان، پژوهشگران و محققان و علاقمندان به حسابرسی و محیط زیست توصیه می‌گردد.

دکتر سید محمد مقیمی

رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

پیشگفتار

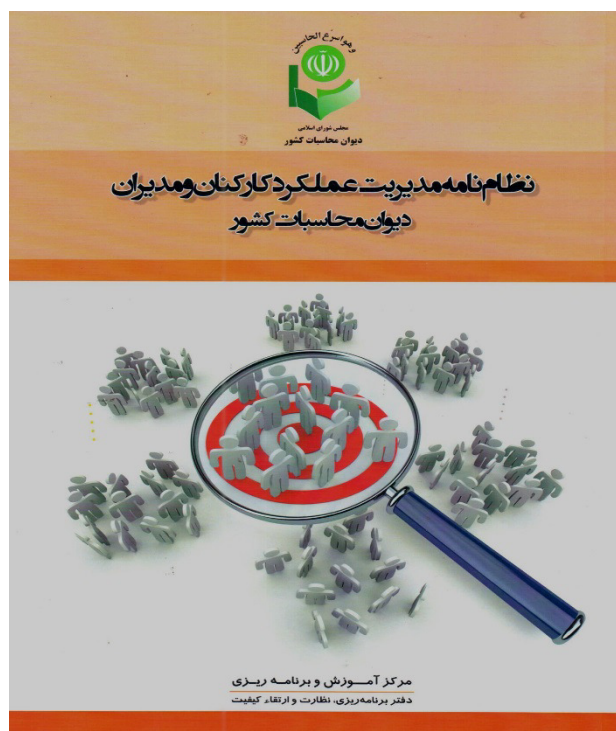
در دنیای امروز مهمترین ابزار برای پیشرفت و تعالی سازمان‌ها، منابع انسانی است. شناخت این عامل می‌تواند رمزگشایی در موفقیت و شکست یک سازمان را به دنبال داشته باشد. پس از شناخت لازم و همه جانبه قابلیت‌ها و پتانسیل‌های منابع انسانی در سازمان، بایستی به امر توانمندسازی آن‌ها توجه نمود. بنابراین، برنامه توانمندسازی به نحوی باید طراحی، برنامه‌ریزی و اجرا شود که نیروی انسانی قادر باشد در سازمان نقش کلیدی خود را ایفا نماید. یکی از بهترین راه‌های توانمندسازی منابع انسانی، آموزش است. با اعلام سیاست‌ها و رهنمودهای ریاست محترم کل، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات، اقدام به تدوین سند راهبردی آموزش نموده است تا ضمن تعیین سیاست‌ها و راهبردهای آموزش و بهسازی منابع انسانی، شیوه‌های اجرایی متناسب با آن‌ها را طراحی و به مرحله اجرا درآورد.

در همین راستا، تقویم آموزشی سال 1396 برای مدیران و کارشناسان دیوان محاسبات و مدیران دستگاه‌های اجرایی و همچنین در سه سطح: ستاد مرکزی، مناطق ششگانه و استان‌ها تنظیم گردیده است. در تهیه این تقویم آموزشی، ابتدا بر اساس نیاز سنجی صورت گرفته، فهرست اولیه‌ای از دوره‌های آموزشی به تفکیک مشاغل و جایگاهی که افراد در مسیر ترقی شغلی قرار دارند، تنظیم شده است و سپس با نظر خواهی از مدیران واحدها، فهرست اولیه تکمیل شده است. با همکاری مدیران و کارشناسان محترم دیوان و همچنین استفاده از فکر و خرد جمعی و پتانسیل همکاران، زمینه مشارکت دسته جمعی فراهم گردد و شاهد برگزاری موفق دوره‌های مذکور باشیم. با برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته در این مرکز، هماهنگی‌های لازم با اساتید مجرب صورت پذیرفته و برخی متون آموزشی نیز در حال تهیه است. همچنین دفتر آموزش با استفاده از تکنولوژی‌های آموزشی از قبیل سیستم مدیریت یادگیری (LMS)، ویدیو کنفرانس یا سایر ابزارهای آموزشی و سیستم مدیریت محتوا (CMS) سعی می‌کند آموزش‌هایی که ارائه می‌گردد، حداکثر بازدهی و تاثیر گذاری را بر بدنه اصلی دیوان ایجاد نموده و زمینه را برای تحقق سیاست‌های دیوان محاسبات که تقویت اقدامات پیشگیرانه، هدایت گرانه و مقتدرانه است، فراهم نماید. در پایان از رئیس کل محترم دیوان، دادستان محترم، معاونین محترم دیوان، مدیران کل محترم استانی، اعضای محترم شورای مدیران مرکز آموزش و برنامه‌ریزی و کلیه همکاران مرکز و مشاورین محترم (آقایان دکتر حسین خنیفر، دکتر محمد عرب مازار، دکتر حمید یزدانی و دکتر فرزاد زیویار) که زمینه را برای تدوین سند آموزش و تقویم آموزشی فراهم نمودند، کمال تشکر را دارم. این مرکز آمادگی خود را جهت پذیرش هرگونه پیشنهاد و یا انتقاد سازنده در راستای فراهم نمودن بستر لازم برای توسعه آموزش و انجام اصلاحات احتمالی در طول اجرای برنامه‌های آموزشی اعلام می‌نماید.

دکتر سید محمد مقیمی

رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

نظام نامه مدیریت عملکرد کارکنان و مدیران دیوان محاسبات کشور

سخن آغازین

مدیریت عملکرد در مفهوم جدید خود، چرخه‌ای است که به مدیران و سرپرستان کمک می‌کند تا پس از هدف گذاری و برنامه‌ریزی در مورد رفتار و عملکرد کارکنان - که باید ابتدا هر دوره زمانی ارزیابی شود - به ارزیابی میزان و کیفیت اجرای برنامه‌ها و تحقق اهداف در پایان دوره بپردازند و از طریق ریشه‌یابی و تحلیل رفتارها و عملکردهای رضایت‌بخش و مطلوب و یا غیر اثربخش و نامطلوب و به کمک بکارگیری مستمر این چرخه زمینه را برای بهبود عملکرد و تعالی رفتار کارکنان فراهم کنند. مدیریت عملکرد مستلزم آن است که رفتارها تحلیل شود عملکردها سنجیده شود، به کارکنان بازخورد داده شود و کارکنان برای عملکردها و رفتارهای مطلوب‌تر برانگیخته و تشویق شوند.

بر همین اساس با بررسی‌ها و تحلیل‌های انجام شده ریشه بسیاری از مسائل و مشکلات دیوان محاسبات کشور در پیاده سازی استراتژی‌ها و برنامه‌های سازمانی در طول سنوات گذشته، فقدان چنین سیستمی در دیوان در سه سطح فردی، واحدی و سازمانی ارزیابی گردید. به دلیل پیچیدگی‌های طراحی این سیستم در مقطع کنونی صرفاً در سطح فردی این امر اجرا می‌گردد و در آینده نزدیک بر اساس استراتژی‌ها، سطوح واحدی و سازمانی نیز به آن اضافه خواهد گردید. با استقرار چنین نظامی در سطح فردی و استفاده از نتایج آن امکان شناسایی افراد با عملکرد ویژه و ممتاز، رعایت عدل و انصاف در پرداخت‌ها، جهت‌دار شدن برنامه‌های آموزشی، ایجاد زمینه برای تعالی و پیشرفت کارکنان مستعد، کمک به بهبود ارتباطات سازمانی و ایجاد جو روابط انسانی مطلوب می‌شود. در نهایت این سیستم منجر به اعمال کنترل صحیح و ایجاد معیارهای اصولی برای انجام کار که باعث هوشیاری مسئولان و تعیین میزان کیفیت و کمیتی از یک کار که برای سازمان قابل قبول است خواهد شد.

انتظار می‌رود کلیه کارکنان دیوان با واحدهای متولی اجرای نظام ارزیابی عملکرد کمال همکاری را معمول داشته و با ارائه پیشنهادهای خود که در نظام نامه حاضر ساز و کار دریافت آن مشخص گردیده به غنای هرچه بیشتر آن کمک نمایند.

دکتر عادل آذر

رئیس کل دیوان محاسبات کشور

پیش‌گفتار

ارزیابی عملکرد منابع انسانی یکی از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر برای مدیریت اثربخش است. ارزیابی عملکرد شیوه‌ای از ارزشیابی رفتار و عملکرد کارکنان در محیط کار است که شامل جنبه‌های کمی و کیفی عملکرد شغلی افراد می‌شود. عملکرد اشاره به حدی از نیل به موفقیت در انجام وظایف دارد که منعکس کننده میزان کامیابی فرد در پاسخگویی به تقاضاهای شغل است. هدف اساسی ارزیابی عملکرد، فراهم نمودن اطلاعات در خصوص عملکرد کاری افراد است که برخی از مهمترین اهداف آن عبارتند از: فراهم نمودن مبنایی برای پرداخت‌های پرسنلی، ارتقاء و امثال آن، شناسایی فرصت‌های آموزش و توسعه و ایجاد توافق بین سرپرست و کارمند بر روی انتظارات عملکرد، ایجاد و حفظ سطح عملکرد رضایت‌بخش، فراهم نمودن اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری در خصوص خاتمه خدمت یا تعدیل نیروی انسانی، حصول اطمینان از اثر بخشی سازمانی از طریق اصلاح عملکرد کارکنان با توجه به استانداردها و عملکرد بهبود یافته، و همچنین ارائه راهکارها به منظور تغییر در رفتار کارکنان.

یکی از چالش‌های اساسی مدیران در ارزیابی عملکرد زیردستان، فقدان اطلاعات دقیق، صحیح و منصفانه است. از آن‌جا که مدیران در پایان دوره شش ماهه یا یکساله اقدام به ارزیابی عملکرد افراد می‌کنند، و این ارزیابی‌ها را معمولاً به صورت قضاوتی و بر اساس اطلاعات روزهای منتهی به پایان دوره ارزیابی انجام می‌دهند؛ نتایج ارزیابی‌ها چندان قابل اتکا نیست. لذا در سازمان‌های تعالی‌گرا باید عملکرد کارکنان و مدیران را بر اساس یک نظام نامه جامع مدیریت عملکرد و مستندات واقعی، مورد سنجش قرار داد.

در ماده 81 فصل یازدهم قانون مدیریت خدمات کشوری آمده است که دستگاه‌های اجرایی مکلفند بر اساس آئین نامه‌ای که به پیشنهاد سازمان به تصویب هیات وزیران می‌رسد، با استقرار نظام مدیریت عملکرد مشتمل بر ارزیابی عملکرد سازمان، مدیریت و کارمندان، برنامه‌های سنجش و ارزیابی عملکرد و میزان بهره‌وری را در واحدهای خود به مورد اجرا گذاشته و ضمن تهیه گزارش‌های دوره‌ای و منظم، نتایج را گزارش نمایند.

با عنایت به مبانی علمی و قانونی پیش‌گفته، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور، کمیته‌ای مرکب از نمایندگان معاونت‌ها و حوزه دادستانی تشکیل داد تا ضمن تعیین شاخص‌های عمومی و اختصاصی برای کلیه مشاغل دیوان، نظام نامه جامعی برای مدیریت عملکرد کارکنان و مدیران دیوان محاسبات کشور تدوین نماید. شکل‌گیری کارگروه‌های تخصصی در ذیل کمیته اصلی، تشکیل جلسات متعدد کارگروه‌ها و کمیته اصلی، طراحی مدل مفهومی مدیریت عملکرد، تدوین و بازنگری شرح شغل‌ها، تنظیم کاربرگ‌ها برای استخراج عناصر کلیدی شغل - مهارت‌های کلیدی شغل - شاخص ارزیابی - سنجش‌های ارزیابی، طراحی و استقرار نرم‌افزار ارزیابی عملکرد، آموزش عوامل و ذینفعان نظام ارزیابی عملکرد، اجرای آزمایشی نظام طراحی شده، ارائه گزارش‌های پیشرفت کار طراحی و اجرای نظام ارزیابی عملکرد به مراجع سیاستگذار دیوان محاسبات کشور (شورای دیوان و شورای معاونین) و انجام اصلاحات و بهبود شاخص‌ها، از جمله مهمترین اقداماتی بوده است که در طول یک دوره زمانی شش ماهه، پیگیری و اجرایی گردیده است.

در پایان از رئیس کل محترم دیوان، دادستان محترم، معاونین محترم، مدیرکل محترم دفتر برنامه‌ریزی نظارت و ارتقاء کیفیت، مدیران کل محترم استانی و کلیه همکاران مرکز و مشاورین محترم (آقایان دکتر حسین خنیفر، دکتر حمیدرضا یزدانی و دکتر فرزاد زیویار) که زمینه را برای تدوین نظام ارزیابی عملکرد فراهم نمودند، کمال تشکر را دارم.

این مرکز آمادگی خود را جهت پذیرش هرگونه پیشنهاد و یا انتقاد سازنده در راستای فراهم نمودن بستر لازم برای توسعه و بهبود شاخص‌های ارزیابی عملکرد و اجرای اثر بخش نظام ارزیابی عملکرد اعلام می‌نماید .

دکتر سید محمد مقیمی
رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

سند راهبردی دیوان محاسبات کشور (برنامه پنج ساله دوم (1400-1396))

سخن آغازین

تحولات اساسی در نظام اقتصادی کشور و توسعه پایدار و گسترده پیچیدگی فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی، گسترش دسترسی اطلاعات، تلاطمات محیطی و ... امواج اجتناب‌ناپذیری هستند که دیوان محاسبات کشور را با چالش‌های متعدد و جدیدی برای بهبود حاکمیت ملی، افزایش شفافیت، تقویت پاسخگویی، مبارزه با فساد مالی، رعایت هر چه بیشتر اصول حرفه‌ای و عدالت و ارتقاء اعتماد عمومی مواجه ساخته است. این چالش‌ها تحول اساسی در خط مشی‌های حسابرسی و نظارتی و استفاده از شیوه‌ها و تکنیک‌های هوشمند و نوین را گریزناپذیر نموده است. به عبارت دیگر تعالی دیوان محاسبات در گرو شناسایی دقیق تحولات و ابر روندهای حاکم بر محیطی خواهد بود. این مهم مستلزم داشتن یک برنامه تحول راهبردی برای عزیمت به آینده‌ای مطلوب است.

با عنایت به انقضای زمان برنامه راهبردی اول دیوان و تغییرات متعدد محیطی و چالش‌های نوین پیش‌روی دیوان، تصمیم بر آن شد که برنامه راهبردی دیوان در افق 1400 با برنامه اجرایی پنج ساله در دستور کار قرار گیرد. بنابراین فرآیند اجرایی این تصمیم از پاییز 1395 آغاز شد. سند حاضر که مشتمل بر چشم انداز، مأموریت، اهداف، ارزش‌ها، استراتژی‌ها و برنامه عملیاتی دیوان است، با مشارکت مقامات، مدیران و کارشناسان دیوان و همچنین اعضای هیات علمی برجسته دانشگاه‌ها به ویژه دانشگاه تربیت مدرس با مدیریت مرکز آموزش و برنامه‌ریزی تدوین شده است. بر مبنای این سند، مأموریت دیوان محاسبات؛ نقش آفرینی فعالانه، هدایت‌گرانه و مقتدرانه در اعتماد آفرینی ملی می‌باشد. بر اساس چشم انداز جدید تدوین شده، دیوان محاسبات کشور به عنوان عالی‌ترین نهاد نظارت مالی، سازمانی مقتدر، هدایتگر و چابک است که در صدد ارتقاء سلامت مالی و حکمرانی مطلوب کشور می‌باشد. این برنامه با تمرکز بر آسیب‌های ساختار فعلی، واقعیت‌های موجود و با لحاظ الزامات اسناد بالادستی و به منظور شکل‌گیری معماری نوین در دیوان محاسبات کشور با رویکرد نظارت پیشگیرانه، هدایت‌گرانه و مقتدرانه تهیه گردیده است. امید است این مجموعه ارزشمند راهنمای عمل همه ارکان دیوان محاسبات به ویژه همکاران عزیز و گرانقدر قرار گیرد.

دکتر عادل آذر

رئیس کل دیوان محاسبات کشور

پیشگفتار

برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی سازمان این امکان را می‌دهد که با شیوه‌ای خلاق و نوآور عمل کند و برای شکل دادن به آینده خود به صورت فعالانه و نه انفعالی، عمل کند. در واقع، علی‌رغم پویایی‌ها و تغییرات محیطی، تدوین برنامه‌های راهبردی، سازمان را در مسیر مشخص و برای دستیابی به اهداف خاص، قرار می‌دهد. از این رو تدوین برنامه راهبردی را می‌توان مهم‌ترین فعالیت مدیریت عالی سازمان، که تصمیم‌گیرنده کلیدی سازمان است، دانست. با عنایت به این مطلب «تدوین برنامه راهبردی دیوان محاسبات کشور» به عنوان یک برنامه استراتژیک و بلند مدت در دستور کار مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان قرار گرفت.

سند حاضر در راستای تدوین برنامه راهبردی دیوان محاسبات کشور است که توسط مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان با همکاری تمامی مدیران عالی و میانی و کارشناسان خبره دیوان تهیه و تصویب گردیده است. این سند حاوی چشم‌انداز، ماموریت، ارزش‌ها، اهداف بلند مدت، استراتژی‌های کلان و استراتژی‌های وظیفه‌ای و همچنین برنامه عملیاتی هر یک از استراتژی‌های وظیفه‌ای می‌باشد.

تدوین این سند بر اساس مطالعه اسناد پشتیبان شامل رهنمودهای مقام معظم رهبری، سند چشم‌انداز بیست ساله و سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران، قانون برنامه ششم توسعه، قانون دیوان محاسبات کشور، اصول راهنمای سازمان‌های بین‌المللی مرتبط، انتظارات ذینفعان داخلی و خارجی دیوان و مطالعات تطبیقی اسناد راهبردی دیوان محاسبات سایر کشورها بوده است. همچنین فرصت‌ها، تهدیدها، نقاط قوت و نقاط ضعف احصاء شده از مطالعات محیط بیرونی و درونی دیوان محاسبات کشور، به همراه مولفه‌های این سند، در کارگروه‌های مختلف وظیفه‌ای دیوان و همچنین گردهمایی مدیران عالی و میانی دیوان به بحث گذاشته شده و طی جلسات متعددی در کمیته راهبری طرح، بارها مورد جرح و تعدیل قرار گرفته است.

بدون شک اجرای فرآیند تدوین برنامه استراتژیک دیوان با این کیفیت را مدیون توجهات ویژه و مشارکت فعالانه و نظارت علمی جناب آقای دکتر عادل آذر رئیس کل محترم دیوان محاسبات کشور هستیم. فرصت را مغتنم شمرده و از حمایت‌های بی دریغ و رهنمودهای ارزشمند ایشان تقدیم و تشکر می‌نمایم.

در فرآیند تدوین این سند، نقش و مشارکت دادستان محترم دیوان جناب آقای فیاض شجاعی انکارناپذیر است. از اهتمام و توجهات ویژه ایشان کمال تشکر را دارد.

در تدوین برنامه پنج ساله دوم دیوان محاسبات کشور، اساتید گرانقدر و همکاران ارجمند در دیوان محاسبات کشور، نقش آفرینی نموده‌اند که عبارتند از:

- جناب آقای دکتر اسدالله کردنائیج دانشیار دانشگاه تربیت مدرس و معاون سرمایه انسانی و مدیریت منابع دانشگاه امام صادق (ع) که به عنوان مشاور عالی، نقش محوری در فرآیند تدوین برنامه داشته است. جناب آقای دکتر جلیل دلخواه (عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس) به عنوان مشاور و هماهنگ کننده تیم‌های علمی و اجرایی، ایفای نقش نموده است.

- جناب آقای حسین آروین مدیرکل محترم دفتر برنامه‌ریزی، نظارت و ارتقاء کیفیت، مدیریت اجرایی - پژوهشی طرح تدوین برنامه را به عهده داشته‌اند.

- آقایان حسین خنیفر، دکتر فرزاد زیویار، دکتر حمیدرضا یزدانی، دکتر عرب مازار یزدی، دکتر محمدرضا عبدی و دکتر نبی‌اله الیاسی به عنوان مشاوران علمی مرکز آموزش و برنامه‌ریزی با حضور در کارگروه‌های مختلف، کمک شایانی به تدوین برنامه نموده‌اند.

- جناب آقای ابوالفضل اسدی اسدآباد به عنوان رئیس کارگروه رسیدگی و آقایان دکتر محمدرضا عبدی و هادی

فاوچی به عنوان مشاوران کارگروه و آقایان ابراهیم میرانزاده، سید مجتبی ارشاد، علی قربانی طاهری و سرکار خانم نرگس کاظمی به عنوان اعضای کارگروه

• جناب آقای دکتر علی بهاری فر به عنوان رئیس کارگروه نظام مدیریت و آقایان محسن عمرانی، حسین شریف کاظمی، سعید بیت عفری، مهرزاد صالح، حسین آروین، احسان هدایتی، نبی اله الیاسی، یدالله حبیبی و ابراهیم نامداری به عنوان اعضای کارگروه

• جناب آقای عبدالله صفایی نسب به عنوان رئیس کارگروه حسابرسی و آقایان کیومرث داودی، شهرام اشراق، خسرو زیباکردار، سعید بیت عفری، بهزاد وکیلی ملکلو، هادی محتشمی نیا، یدالله حبیبی و سیدعباس میر نجفی به عنوان اعضاء کارگروه

• جناب آقای دکتر صادق منتی نژاد به عنوان رئیس کارگروه حقوقی و تفریح بودجه و آقایان محمدرضا عبدالملکی، امید سلسله ذاکری، محمد طلوعی و سرکار خانم فاطمه فغانخانی به عنوان اعضای کارگروه

• جناب آقای مهرزاد صالح به عنوان رئیس کارگروه مدیریت منابع و آقایان نبی الله الیاسی، ایرج مظفری، احمدعلی حسینی، احسان هدایتی، ابراهیم صفایی و علی اکبر بوربور به عنوان اعضای کارگروه

• جناب آقای حسین آروین به عنوان رئیس کارگروه محیط دور و آقایان دکتر دلخواه، دکتر عبدی، دکتر جلیلی به عنوان مشاور کارگروه و مرتضی اسدی و سرکار خانم‌ها سیده فهیمه طاهری، صغری پاپی نژاد، اکرم اسدالهی به عنوان اعضای کارگروه

• جناب آقای حسین آروین به عنوان رئیس کارگروه محیط عملیاتی و آقایان دکتر دلخواه، دکتر عبدی و دکتر جلیلی به عنوان مشاوران کارگروه و آقایان مرتضی اسدی و مهدی کاوسی و سرکار خانم فهیمه طاهری به عنوان اعضای کارگروه

• جناب آقای دکتر علیرضا زارعی به عنوان رئیس کارگروه فناوری اطلاعات و آقایان سیدعلی اکبر متولیا، علیرضا باقیات، اسماعیل لله گانی و سرکار خانم محبوبه سعدی به عنوان اعضای کارگروه

• جناب آقای عباس قادری آزاد به عنوان رئیس کارگروه فعالیت‌های اطلاع رسانی و تعامل با ذینفعان و آقایان مرتضی اسدی و داریوش رضاییگی به عنوان اعضای کارگروه

• جناب آقای مرتضی اسدی به عنوان رئیس کارگروه مطالعات تطبیقی و آقایان داریوش رضاییگی و احسان حاجی باقری به عنوان اعضای کارگروه

در گردآوری اطلاعات، تنظیم جداول، تنظیم استراتژی‌ها و برنامه‌های عملیاتی مرتبط با ماموریت کارگروه، نقش اساسی داشته‌اند.

همچنین آقای حامد وارسته و خانم سونیا صرامی به عنوان پژوهشگر ارشد ایفای نقش نموده‌اند. مرکز آموزش و برنامه‌ریزی از زحمات ارزشمند کلیه اساتید و همکاران مشارکت کننده در تدوین برنامه تقدیر نموده و تلاش خواهد نمود تا با پایش منظم و دقیق اجرای برنامه، تسهیلات لازم را برای تحقق اهداف عالیه دیوان محاسبات کشور از طریق این برنامه راهبردی فراهم سازد.

دکتر سید محمد مقیمی

رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

سخن رئیس شورای نظام پیشنهادها

مفهوم مدیریت مشارکتی در آغاز از دهه 1950 میلادی در شرکت‌های ژاپنی تبلور عینی یافت و سپس از سوی سازمان‌های دیگر کشورهای جهان مورد اقبال قرار گرفت. هر چند سال‌های پیش از آن در آموزه‌های دین مبین اسلام، ضرورت و اهمیت مشورت مدیران با افراد تحت سرپرستی و بهره‌گیری از نظرات عموم جامعه در انجام امور، به صراحت مورد تاکید قرار گرفته بود. اهمیت مشاوره و مدیریت مشارکت جویانه نه تنها در آیات، احادیث و روایات اسلامی به کرات و با تعابیر مختلف مورد اشاره قرار گرفته است (به عنوان مثال در آیه شریفه «و امرهم شوری بینهم» و آیات و روایات دیگر) بلکه در سیره عملی و رفتار پیامبر اکرم (ص) رویکرد حکومتی امام علی (ع) و حیات طیبه ائمه هدی نیز، پایبندی به این اصول برجسته مدیریتی به وضوح

مشاهده می‌گردد. منقول است که در جنگ بدر ابتدا پیامبر اکرم (ص) در منطقه بدر، اردوی خود را پشت چاه آبی که در آنجا قرار داشت مستقر نمودند. یکی از اصحاب پیشنهاد داد که چاه آب را پشت سر خود قرار دهیم تا در صورت عقب نشینی، آن را از دست ندهیم. حضرت این پیشنهاد را پذیرفت و محل استقرار نیروها را به مکان جدید تغییر داد. در جنگ خندق نیز پیامبر (ص) یاران خود را برای رایزنی در خصوص شیوه جنگ با کفار متخاصم فراخواندند که در این میان سلمان فارسی، صحابی ایرانی پیامبر (ص) پیشنهاد تاریخ ساز خود را مبنی بر این که، بر اطراف شهر خندق حفر شود، را مطرح نمود و پیامبر (ص) نیز پیشنهاد ایشان پذیرفته و امر به اجرای آن داد. اینها تنها نمونه‌هایی از التزام عملی اولیای دین مبین اسلام به مشورت در امور و مدیریت مشارکتی است و مواردی از این دست را در تاریخ اسلام به وفور می‌توان یافت. به هر روی، با هر نگرش و دیدگاهی که موضوع مدیریت مشارکتی را مورد ملاحظه قرار دهیم، این نکته را نمی‌توان انکار کرد که موضوع مشارکت در مدیریت در عمل آنچنان کامیاب بوده که به طور گسترده در اکثر قریب به اتفاق سازمان‌های دولتی و خصوصی، مقبولیتی عام یافته است. تا حدی که حتی گاه از مشارکت افراد در اداره امور به عنوان یکی از الزامات توسعه اقتصادی سخن به میان آورده می‌شود و گاه آن را تضمین کننده مفهوم «دموکراسی سازمانی» بر می‌شمارند.

نظام پذیرش و بررسی پیشنهادها به عنوان یکی از ساز و کارهای قدرتمند و اساسی نهادینه سازی شیوه مدیریت مشارکتی در سازمان‌های صنعتی، تجاری و خدماتی بخش خصوصی و عمومی جهان، به صورت گسترده و فراگیر جایگاه خود را تثبیت نموده است. در این نظام، جامعه کارکنان سازمان و حتی ذینفعان برون سازمانی حق دارند برای بهبود کیفیت و کمیت عملکردهای سازمان که بر کار یا زندگی آنان اثر می‌گذارد، بیندیشند و به منظور از میان برداشتن دشواری‌ها و تسهیل و بهبود شیوه انجام فعالیت‌ها و افزایش بازدهی سازمان، راهکارهای مناسب و موثر را پیشنهاد نمایند.

به منظور تامین و تحقق اهداف فوق الذکر و هماهنگی و وحدت رویه در نهادینه سازی مدیریت مشارکتی، در هر

سازمان مجموعه مقررات اجرایی تحت عنوان نظام پیشنهادها تهیه و تدوین می‌گردد. نظام پیشنهادهای دیوان محاسبات کشور با هدف بهره‌برداری از ظرفیت‌های علمی تخصصی و تجربی کارکنان دیوان محاسبات کشور در تمامی سطوح، رده‌ها، حوزه‌های مختلف سازمانی اعم از صفی و ستادی تدوین گردیده است و هدایت سرمایه‌های فکری و قدرت خلاقه کارکنان در مسیر ایفای مأموریت غائی دیوان محاسبات کشور یعنی پاسدار از بیت المال را در کانون توجه و تمرکز قرار داده است. این گونه از مشارکت نه تنها دستاوردهای ارزشمندی برای سازمان در پی دارد، بلکه کارکنان را نیز در مسیر رشد و بالندگی و شکوفایی استعدادها و به فعلیت در آوردن توانمندی‌های بالقوه رهنمون می‌سازد. امید که با مشارکت مسئولانه تمامی همکاران گرامی و حمایت و پشتیبانی مدیران ارجمند حوزه‌ها، شاهد تحقق دستاوردهای نظام پیشنهادی در مسیر تعالی بیش از پیش دیوان محاسبات کشور باشیم.

دکتر سید محمد مقیمی
رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

خلاصه کتاب:

یکی از شیوه‌های مدیریتی پویا که نقش مهمی در توسعه منابع انسانی و در نتیجه فرآیند توسعه سازمان‌ها دارد، الگوی مدیریت مشارکتی است. نظام پذیرش و بررسی پیشنهادها به عنوان یکی از سازوکارهای قدرتمند و اساسی نهادینه‌سازی شیوه مدیریت مشارکتی در سازمان‌های صنعتی تجاری و خدماتی بخش خصوصی و عمومی جهان، به صورت گسترده و فراگیر جایگاه خود را تثبیت نموده است. در این نظام، جامعه کارکنان سازمان و حتی ذینفعان برون‌سازمانی حق دارند برای بهبود کیفیت و کمیت عملکردهای سازمان که بر کار یا زندگی آنان اثر می‌گذارد بیان‌نویسند و به منظور از میان برداشتن دشواری‌ها و تسهیل و بهبود شیوه انجام فعالیت‌ها و افزایش بازدهی سازمان، راهکارهای مناسب و مؤثر را پیشنهاد نمایند.

استانداردهای حسابرسی بخش عمومی (برای دیوان محاسبات کشور)

سخن رئیس کل دیوان محاسبات کشور

مفهوم عملکرد و نظارت در بخش عمومی به عنوان موضوعات در هم تنیده، مورد قضاوت و سنجش مردم به عنوان صاحبان حق قرار می‌گیرد. حسابرسی بخش عمومی، از جمله ابزارهای نظارتی محسوب می‌گردد که نقش آن در کنار سایر ابزارهای نظارتی مورد تاکید و توجه قانون اساسی و قوانین تبعی قرار گرفته و لحاظ شده است.

اگر چه حسابرسی، فی نفسه هدف محسوب نمی‌شود اما اثرات و نتایج آن (اطمینان بخشی به ذینفعان و آشکار سازی به موقع و جلوگیری از رخداد مجدد انحراف‌های به وقوع پیوسته از قوانین و مقررات، استانداردهای پذیرفته شده، اصول کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی) از شیوه‌های موثر در زمینه پایداری از بیت المال قلمداد می‌شود.

استانداردهای حسابرسی، رهنمودهای لازم برای مواجهه با موضوعات و مسائل حرفه‌ای را به حسابرسان ارائه می‌نماید و بیانگر برخورداری فرآیند حسابرسی و محصول نهایی آن (گزارش‌های حسابرسی) از کیفیت لازم است. علاوه بر این، استفاده از استانداردها و ابتنای حسابرسی بر آن، در شرایط معمول، موجب ارتقاء میزان اطمینان استفاده کنندگان به گزارش‌های مالی و عملیاتی دستگاه‌های اجرایی می‌گردد.

در مجموعه حاضر که به صورت آزمایشی برای یک سال ابلاغ می‌گردد، رهنمودهایی در زمینه حسابرسی مالی، رعایت و عملکرد ارائه شده است و علاوه بر آن، اصول کلی حسابرسی در دیوان محاسبات کشور و پیش نیازهای اجرای موثر حسابرسی نیز در قالب استانداردهای مربوطه تبیین گردیده است و امید می‌رود رهنمودهای مذکور در این استانداردها، راهگشای حسابرسان در انجام وظایف محوله باشد.

دکتر عادل آذر

خلاصه کتاب:

استانداردهای حسابرسی بخش عمومی، شامل استانداردهای اصول کلی، پیش‌نیازهای اجرای حسابرسی، اصول بنیادی حسابرسی و استانداردهای عمومی و خاص حسابرسی، با وضع مقررات مشخص، رهنمودهای لازم برای مواجهه با موضوعات و مسائل حرفه‌ای را به حسابرسان ارائه می‌نماید. استانداردهای حسابرسی بیانگر برخورداری فرآیند حسابرسی و محصول نهایی آن (گزارش‌های حسابرسی) از کیفیت لازم است و ابتدای حسابرسی بر آن، در شرایط معمول، موجب ارتقاء میزان اطمینان استفاده‌کنندگان به گزارش‌های مالی و عملیاتی دستگاه‌های اجرایی می‌گردد. علم مدیریت در مسیر تکامل تدریجی خود و در عبور از گذرگاه‌های تئوریک و فراز و فرودهای مباحث آکادمیک و چالش‌های موجود در جهان واقع، پارادایم‌ها و مدل‌های مختلف و متعددی را پشت سر نهاده است. در این رهگذر، صاحب‌نظران این حوزه زمانی برای مدیریت علمی و گاهی بر روابط انسانی تأکید نموده‌اند و گروهی از ایشان در مقاطعی بر فناوری و ابزارها و ساز و کارهای عملگرایانه دنیای بیرونی و برخی نیز بر جهان ذهنی و دنیای درون انسان‌ها تمرکز نموده‌اند. اما اکنون مدیران تمامی سازمان‌ها، از هر گونه و دسته (چه خصوصی و چه دولتی و چه تجاری و خدماتی و یا سازمان‌های نوظهور با مأموریت و ماهیت خاص) و تمامی خبرگان این حوزه با هر منظر و دیدگاهی بر این نکته متفق‌القولند که استفاده از ظرفیت‌های فکری، اندوخته‌های دانشی و قوه خلاقه عموم کارکنان و حتی ذینفعان سازمان است که مسیرهای رشد و تعالی آنها را روشن نموده و بر شتاب حرکت سازمان‌ها در مسیر بالندگی و شکوفائی می‌افزاید. به علت افزایش روزافزون معاملات دولتی و ضرورت تأمین هر چه بیشتر و بهتر منافع عمومی و در نتیجه حفظ و حراست از بیت‌المال، آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی با هدف تحکیم تعهدات مناقصه‌گران یا داوطلبان و طرف‌های قراردادی با دولت و از طریق تنظیم تضامین لازم برای معاملات با موضوع خرید انواع کالاها و خدمات و ... در تاریخ 1394/9/22 به تصویب هیأت وزیران رسید تا با رعایت مفاد آن توسط دستگاه‌های اجرایی مشمول و الزام طرف‌های قراردادی به پابندی به تعهدات، قراردادهایی مستحکم و در جهت صیانت از منافع حقه دولت منعقد گردد. در مجموعه حاضر، با عنایت به اهمیت آیین‌نامه مزبور و ضرورت مطالعه آن برای کارکنان دستگاه‌های اجرایی، شرح نموداری هر یک از مواد در قالب کادرهای مجزا تبیین گردیده تا یادگیری و ماندگاری آنها در ذهن راحت‌تر و سریع‌تر انجام پذیرد.

مقدمه

استانداردهای حسابرسی بخش عمومی، شامل استانداردهای اصول کلی، پیش نیازهای اجرای حسابرسی، اصول بنیادی حسابرسی و استانداردهای عمومی و خاص حسابرسی، با وضع مقررات مشخص، رهنمودهای لازم برای مواجهه با موضوعات و مسائل حرفه‌ای را به حسابرسان ارائه می‌نماید. استانداردهای حسابرسی بیانگر برخورداری فرآیند حسابرسی و محصول نهایی آن (گزارش حسابرسی) از کیفیت لازم است و ابتدای حسابرسی بر آن، در شرایط معمول، موجب ارتقاء میزان اطمینان استفاده‌کنندگان به گزارش‌های مالی و عملیاتی دستگاه‌های اجرایی می‌گردد.

طبقه‌بندی استانداردها

استانداردهای حسابرسی با ماهیت مشابه در چهار سطح طبقه‌بندی شده است:

سطح اول: اصول کلی

سطح دوم: پیش‌نیازهای اجرای حسابرسی

سطح سوم: اصول بنیادی حسابرسی‌های بخش عمومی، مالی، رعایت و عملکرد

سطح چهارم: استانداردهای عمومی و خاص حسابرسی

در سطح اول، اصول کلی حسابرسی دیوان محاسبات کشور در قالب هدف حسابرسی، کانون توجه حسابرسی، انواع حسابرسی، استقلال، رابطه با دستگاه‌های اجرایی، صلاحیت دیوان محاسبات کشور و گزارش‌گری تبیین شده است. در سطح دوم پیش‌نیازهای اجرای حسابرسی در قالب اصول استقلال، کنترل کیفیت، اخلاق حرفه‌ای و شفافیت و پاسخگویی بیان گردیده است. در سطح سوم، اصول بنیادی حسابرسی در بخش عمومی همراه با اصول بنیادی حسابرسی مالی، رعایت و عملکرد ارائه شده است و در سطح چهارم، رهنمودهای حسابرسی در زمینه حسابرسی مالی، رعایت و عملکرد ارائه شده است.

مجموعه حاضر اختصاص به استانداردهای اصلی سطوح چهارگانه فوق دارد و شامل پانزده استاندارد به شرح زیر است:

- 1- استاندارد شماره 1000 با عنوان اصول کلی حسابرسی دیوان محاسبات کشور
- 2- استاندارد شماره 2100 با عنوان اصول استقلال دیوان محاسبات کشور
- 3- استاندارد شماره 2200 با عنوان کنترل کیفیت دیوان محاسبات کشور
- 4- استاندارد شماره 2300 با عنوان اخلاق حرفه‌ای دیوان محاسبات کشور
- 5- استاندارد شماره 2400 با عنوان اصول شفافیت و پاسخگویی دیوان محاسبات کشور
- 6- استاندارد شماره 3100 با عنوان اصول بنیادی حسابرسی بخش عمومی
- 7- استاندارد شماره 3200 با عنوان اصول بنیادی حسابرسی مالی
- 8- استاندارد شماره 3300 با عنوان اصول بنیادی حسابرسی عملکرد
- 9- استاندارد شماره 3400 با عنوان اصول بنیادی حسابرسی رعایت
- 10- استاندارد شماره 4110 با عنوان اهداف کلی حسابرسی مستقل و انجام حسابرسی طبق استانداردهای

حسابرسی

- 11- استاندارد شماره 4120 با عنوان استاندارد مستندسازی حسابرسی صورت‌های مالی
- 12- استاندارد شماره 4130 با عنوان استاندارد برنامه‌ریزی حسابرسی مالی
- 13- استاندارد شماره 4140 با عنوان استاندارد شواهد حسابرسی

14- استاندارد شماره 4210 با عنوان استاندارد حسابرسان عملکرد

15- استاندارد شماره 4300 با عنوان استاندارد حسابرسان رعایت

فرآیند استانداردگذاری

فرآیند تدوین و تصویب استانداردهای حسابرسان در دیوان محاسبات کشور از توالی زیر تبیین می‌نماید:

الف) ترجمه استانداردهای انتشار یافته توسط سازمان بین‌المللی موسسات عالی حسابرسان¹

ب) بومی‌سازی استانداردها با توجه به شرایط محیطی

پ) ارائه استانداردهای برای نظر خواهی

ت) طرح استانداردهای در کمیته فنی تدوین استانداردها و موارد خاص در کارگروه تدوین استانداردها

ث) ابلاغ استانداردها به صورت آزمایشی

ج) دریافت نظرات در زمینه استانداردهای ابلاغ شده

چ) طرح مجدد استانداردهای حسابرسان در کمیته فنی تدوین استانداردها

ح) طرح استانداردها در هیات عمومی دیوان محاسبات کشور برای اجرای عملیاتی استانداردها

استانداردهای حسابرسان توسط کمیته فنی و کارگروه تدوین استاندارد حسابرسان با عضویت اشخاص زیر تدوین

شده است:

• جناب آقای سعید بیت‌عفیری عضو کمیته فنی و کارگروه

• جناب آقای علیرضا تقی‌زاده عضو کمیته فنی و کارگروه

• جناب آقای یزدان حسن آبادی عضو کمیته فنی (از تاریخ 1394/8/27) و کارگروه

• جناب آقای رضا حیدری عضو کارگروه

• جناب آقای کیومرث داودی رئیس کمیته فنی و کارگروه (تا تاریخ 1395/8/16)

• جناب آقای خسرو زیباکردار عضو کارگروه

• جناب آقای محمد طلوعی عضو کارگروه

• جناب آقای کیوان طهماسبی عضو کمیته فنی و کارگروه

• جناب آقای ضیاء الدین طوسی عضو کمیته فنی (تا تاریخ 1394/8/20) و کارگروه

• جناب آقای عباس قادری آزاد عضو و دبیر کمیته فنی و کارگروه

• جناب آقای شاهین گرایلی عضو کارگروه

بدینوسیله از تمامی اشخاص که در فرآیند نظرخواهی با ارائه نظرات سازنده و موثر موجب ارتقاء کیفیت

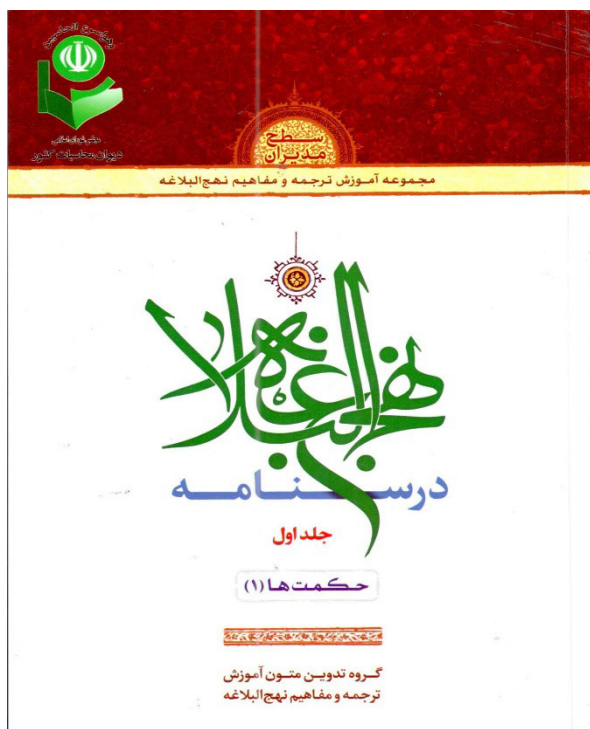
استانداردهای حاضر شده‌اند صمیمانه تشکر می‌شود.

دکتر سید محمد مقیمی

رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی و

رئیس کمیته فنی و کارگروه تدوین استانداردها

¹ مسئولیت وضع استانداردهای حسابرسان بخش عمومی بر عهده سازمان بین‌المللی موسسات عالی حسابرسان (INTOSAI) است.

مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور در راستای سند راهبردی آموزش 1400 و برنامه جامع آموزش سال 1396، آموزش و ترویج آموزه‌های گران سنگ نهج البلاغه و همچنین کاربرد این آموزه‌ها به وسیله مدیران و کارشناسان دیوان محاسبات، سلسله برنامه‌های آموزشی را در ایام ماه مبارک رمضان برنامه‌ریزی نموده است. از آنجا که مأموریت اصلی دیوان محاسبات کشور، اعمال و کنترل و نظارت مستمر مالی به منظور پاسداری از بیت‌المال است، و نهج البلاغه نیز در این زمینه درس‌های آموختنی بسیاری دارد؛ لذا بهره‌گیری از این منبع ارزشمند برای تحقق مأموریت دیوان، امری ضروری و حیاتی است. در خصوص اهمیت و ضرورت آشنایی با خطبه‌ها، نامه‌ها و حکمت‌های نهج البلاغه،

گفتارهای متعدد از سوی اندیشمندان اسلامی و غیر اسلامی مطرح شده است که در این مجال به فرازهایی از فرمایشات رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای اشاره می‌گردد.

ایشان در بیاناتی می‌فرمایند: «اگر بخواهیم خودمان و جامعه‌ای را که شایسته‌ی انسان است بسازیم و به اخلاق و خصال و عقاید نیکو و نشاط و امید و آینده‌نگری و خودسازی شخصی دست یابیم و به وظایف و تکلیف‌مان عمل کنیم و جامعه‌ای سراپا عقل و حق داشته باشیم و با امید و جهاد و تلاش و پیروزی و موفقیت و بر مبنای یک فلسفه علمانه و درست حرکت کنیم، می‌بایست همه‌ی این درس‌ها را از نهج البلاغه بیاموزیم» (بیانات مقام معظم رهبری در جمع دانش‌آموزان شرکت کننده در مسابقات نهج البلاغه، 1365).

ایشان در جای دیگر می‌فرمایند: «امروز شرایطی مشابه شرایط حکومت دوران امیرالمومنین (ع) است. پس روزگار، روزگار نهج البلاغه است. امروز می‌شود از دیدگاه دقیق و نافذ امیرالمومنین (ع) به واقعیت‌های جهان و جامعه نگاه کرد و سیری از حقایق را دید و شناخت و علاج دردها را پیدا کرد. همین است که به نظر ما امروز بیش از همیشه به نهج البلاغه محتاج‌تریم» (بیانات مقام معظم رهبری در کنگره چهارم نهج البلاغه، 1363).

با عنایت به جایگاه رفیع نهج البلاغه و لزوم الگوگیری مدیران و کارشناسان از فرمایشات امام علی (ع)، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور، با همکاری بنیاد بین‌المللی آفاق اقدام به انتشار دورسنامه نهج البلاغه در دو جلد نموده است که اختصاص به حکمت‌های نهج البلاغه دارد. امید است با مشارکت فعالانه همکاران ارجمند در این دوره آموزشی و مطالعه متون مورد نظر، شاهد فرهنگ‌سازی، بالنده‌تر از طریق اشاعه آموزه‌های نهج البلاغه در سطح دیوان محاسبات کشور باشیم.

دکتر سید محمد مقیمی

رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

سخن رییس کل دیوان محاسبات کشور

یکی از اهداف مهم و اساسی «دیوان محاسبات کشور» اهتمام مضاعف به آموزش و پرورش منابع انسانی و آمایش سرزمینی و ایجاد فرصت‌های نو و کارآمد در به روزرسانی دانش نیروی انسانی در همه سطوح و تخصص هاست. تحقق این امر مهم مستلزم برنامه‌ریزی جامع و تدوین منابع آموزشی، علمی و تخصصی بر مبنای علمی، و معتبر و مستند با در نظر گرفتن تحولات دانش روز، نیازهای نظام نظارتی کشور و در نظر گرفتن مقوله‌های «بومی‌سازی» و «نگرش اسلامی» به این محتواها و منابع است.

دیوان محاسبات کشور از بدو تاسیس در این خصوص گام‌هایی اساسی برداشته و محتواها و متون ارزشمندی تدوین و منتشر نموده است که مورد استفاده قاطبه همکاران و منابع انسانی قرار گرفته است.

در دوره جدید، با استمداد از لطف و مرحمت الهی، گام‌های اساسی و نوین در زمینه برنامه‌ریزی، آموزش و پژوهش با همت مضاعف و روحیه جهادی مدیران و همکاران و همچنین مساعدت دانشوران و اساتید محقق، علاقمند و متعهد برداشته شده است. در این راستا، نیازها و ضرورت‌های موجود و پیشرو در حوزه‌های مختلف علمی، پژوهشی، حرفه‌ای و شغلی از طریق پژوهش‌های علمی لازم تبیین شده، کارگاه‌های آموزشی مرتبط برگزار گردیده و محتوا تهیه شده است. یقیناً این مهم مستلزم صرف زمان زیادی است تا به صورت جامع و کامل صورت گیرد و بر ارباب تالیف، تحقیق و تدوین پوشیده نمی‌باشد که مسیری دشوار ولی بسیار ارزشمند است و انتظار می‌رود که عزیزان و مخاطبان با ارائه نقدها و نکات ارزنده خویش یاریگر ما در عرضه منابع مفید و موثر باشند.

کتاب «بیت المال در کلام و سیره امام علی (ع)» از جمله آثار گرانبهایی است که با نگاه به تحولات موجود و پیشرو با رویکرد پاسخ به نیازهای آموزشی منابع انسانی دیوان محاسبات کشور تدوین گردیده است که امیدواریم مورد استقبال کارشناسان و کارکنان دیوان محاسبات و اهل فن در دیگر دستگاه‌ها قرار گیرد.

عادل آذر

خلاصه کتاب:

بیت‌المال یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین موضوعات و مسائل اخلاقی کشور است. منابع مالی معرفی شده در اسلام، مانند: جزئیات خمس، زکات، خراج، مالیات، مباحات عامه، انفال و ...، نحوه مصرف آنها، نحوه کسب و بیان محل مصرف آنها نشان از توجه آن به اقتصاد است. این دستگاه اقتصادی عظیم، فواید و عواید مشخصی در همین دنیا دارد که مهم‌ترین آنها، استقلال و آبادانی کشور (اساس امنیت ملی) است. دستگاه نظارت بر بیت‌المال و نگرهبانی از آن، چه خصوصیاتی باید داشته باشد تا به اخلاق کریمه، ارزش‌های معنوی، عدالت اجتماعی، رشد استعدادها، خلاقیت انسان‌ها بینجامد؟ این تنها بر پایه ریشه‌کن کردن فقر و برقراری عدالت اقتصادی، اخلاقی، اعتدال در مصرف اموال (اقتصاد) و عدالت اجتماعی امکان‌پذیر خواهد بود. استفاده درست از بیت‌المال تنها در صورت پاکی از فسادهای مادی و مالی امکان‌پذیر خواهد بود و این مستلزم کسب اخلاق اقتصادی حرفه‌ای است که در قرآن و روایات و به ویژه در کلام حضرت علی (علیه‌السلام) - برترین الگوی امانت‌داری و نگرهبانی از حقوق و اموال مردم - می‌توان سراغ آن را گرفت. تشخیص آسیب‌های اقتصادی نیز لازم است؛ خیانت محور رذائل در اخلاق اقتصادی و گویاترین عنوان برای بیان حقیقت تعرض به اموال عمومی است. با شناخت مسائل و احکام اقتصادی می‌توان به کسب روزی حلال و طیب و زندگی سالم دست پیدا کرد.

سخن آغازین

تجارب حاصل از بررسی‌ها و رسیدگی‌های به عمل آمده توسط حسابرسان و کارشناسان دیوان محاسبات، گزارش تفریح بودجه سالانه و آراء و احکام صادره از هیات‌های مستشاری دیوان محاسبات در ادوار مالی متمادی نشان از آن دارد که ناآگاهی از قوانین و مقررات، از اسباب عمده وقوع تخلف در بخش دولتی و عمومی می‌باشد. گرچه این عامل خود غالباً ریشه در عوامل دیگری نظیر تعدد قوانین و مقررات و عدم تنقیح آن‌ها، کثرت مراجع وضع قوانین و مقررات و امثال آن دارد، لیکن نبود نظام‌ها و برنامه‌های آموزشی به ویژه آموزش‌های تخصصی کاربردی از جمله آموزش‌های کارگاهی و غیر کارگاهی در زمینه قوانین و مقررات مالی - محاسباتی، معاملاتی و اداری قبل و حین خدمت و

فقدان رابطه لازم بین این دوره‌ها و نظام ارتقاء و انتصاب، چرخه معیوب و مکرر انحراف از قوانین را به گردش در آورده است.

بودجه کل کشور به عنوان سند مالی کشور، اثرات شگرفی بر رشد، توسعه و رفاه اجتماعی دارد که وظیفه نظارت بر اجرای آن مطابق اصل 55 قانون اساسی به عهده دیوان محاسبات کشور محول شده است؛ برای انجام این وظیفه، کمک به مدیران اجرایی و مالی کشور در زمینه آگاهی از قوانین و مقررات مالی به خصوص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای که مصرف آن معمولاً در زمره‌ی معاملات عمده محسوب می‌شوند و مستلزم رعایت پیچیدگی‌های قوانین و مقررات موضوعه متعدد است، حائز اهمیت بسزائی می‌باشد.

مجموعه حاضر، که توسط آقای سید نعمت‌اله عسگری، از مدیران اسبق دیوان محاسبات کشور، جمع‌آوری و تدوین شده است، حاوی مقررات و روش‌های اجرایی طرح‌های عمرانی است و راهنمایی مناسب در زمینه آموزش قوانین و مقررات و دستورالعمل‌های مربوطه بوده که نظارت و اجرای بودجه را تسهیل و قانونمند ساخته و از وقوع موارد نقض قوانین و مقررات جلوگیری می‌نماید.

دکتر سید محمد مقیمی

رییس مرکز آموزش و برنامه ریزی

خلاصه کتاب:

کتاب تحلیل قوانین و مقررات طرح‌های عمرانی کشور مبتنی بر این ضرورت تالیف شده است که پاسخگوی نیازهای اصلی و اساسی مخاطبان به شیوه‌ای کاربردی باشد و هم زمان می‌تواند مورد استفاده حساب‌رسان، کارشناسان و دستگاه‌های اجرایی، واحدهای فنی و مهندسی، اداری، مالی، حقوقی و مانند آن و همچنین پیمانکاران و مشاوران محترم رشته‌های مختلف قرار گیرد. سادگی و قابل فهم بودن این کتاب از ویژگی اصلی آن است و نحوه ارائه مطالب به گونه‌ای است که برای همه کاربران با هر سطحی از دانش و با هر گرایش تحصیلی قابل درک باشد.

نظرات ستاد مشاوره فنی و حقوقی دیوان محاسبات کشور

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

دیوان محاسبات کشور به عنوان مرجع عالی حسابداری و رسیدگی به مسائل و امور مالی و محاسباتی کشور، وظیفه پاسداری از بیت‌المال را بر عهده دارد. ایفای این وظیفه خطیر مستلزم آن است که راهکارهای سهل‌الوصول با هدف پیشگیری و اصلاح علت‌ها به جای مبارزه با معلول فراروی مدیران محترم دستگاه‌های اجرایی قرار گیرد. ارائه رهنمودهای فنی و حقوقی به دستگاه‌های اجرایی به منظور انجام صحیح امور مالی و محاسباتی و رفع ابهام و پیشگیری از وقوع تخلف و کمک به مدیران دستگاه‌ها در اتخاذ تصمیمات دقیق و سریع و ایفای نقش مهم نظارتی، از جمله اهدافی می‌باشد که دیوان محاسبات کشور در راستای پاسداری و صیانت از بیت‌المال دنبال می‌نماید.

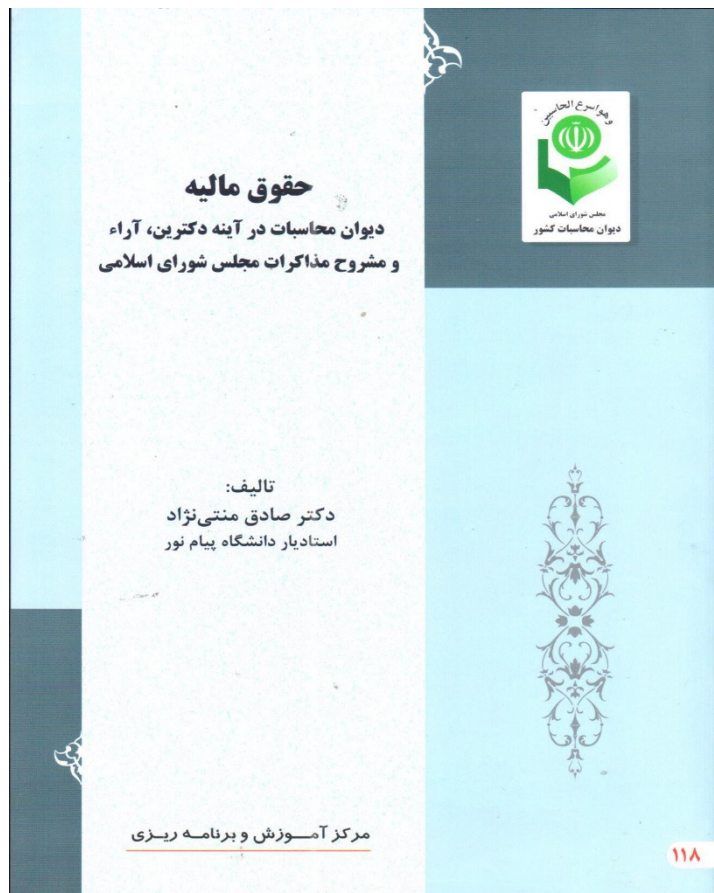
در این راستا ستاد مشاوره فنی و حقوقی از سال 1387 با هدف ارائه رهنمود به دستگاه‌های اجرایی از طریق تفسیر و رفع ابهام و شفاف‌سازی قوانین و مقررات، اقدام به فعالیت نموده است که در مجموعه حاضر نظرات ستاد مذکور مربوط به دوره زمانی 1391/8/1 لغایت 1395/8/1 ارائه شده است. ضمن تقدیم مجموعه نظرات ستاد در قالب کتاب پیش‌روی، از کلیه مخاطبین و ذینفعان ارجمند تقاضا دارد نظرات و پیشنهادات مربوط را در راستای تقویت و رفع ایرادات احتمالی به این مرکز منعکس نمایند.

سید محمد مقیمی

خلاصه کتاب:

رویکرد حاکم بر نظام پیشگیرانه دیوان محاسبات کشور در مواجهه با جریانات مالی مبتنی بر تقویت بعد مشورتی برای گره‌گشایی و هدایت دستگاه‌های اجرایی از طریق شفاف‌سازی قوانین و مقررات، کمک به مدیران دستگاه‌ها در اتخاذ تصمیمات دقیق و سریع، نهادینه شدن تعامل مثبت دو طرفه بین دیوان محاسبات کشور و دستگاه‌های تحت نظارت و به حداقل رساندن هزینه‌های دوباره کاری و خطا در اظهار نظرات گوناگون از اسباب تاسیس ستاد مشاور فنی و حقوقی در دیوان محاسبات کشور شد تا با تکیه بر خرد جمعی و هماهنگی در استفاده مطلوب از ظرفیت‌های موجود، ضمن به حداقل رساندن تخلفات و تقویت انضباط مالی کشور، کارایی و اثربخشی مورد انتظار قانونگذار نیز از وضع قوانین و مقررات حاصل شود.

در مجموعه حاضر، نظرات ستاد مشاوره فنی و حقوقی در سه فصل اداری - استخدامی، مالی - محاسباتی و حقوقی از سال 1391 لغایت 1395 به منظور دسترسی به موقع مجریان و ناظران متخذه و کاهش زمان لازم جهت ملاحظه و انطباق مصداق مورد نظر دستگاه‌های اجرایی و نظرات مذکور تدوین گردیده است.

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه ریزی

دیوان محاسبات کشور به عنوان عالی ترین نهاد نظارت مالی بر بخش عمومی، ماموریت دارد تا از طریق حسابرسی، تفریغ بودجه و رسیدگی بر عملکرد بخش عمومی نظارت نموده و در جهت پاسداری از بیت المال، پیشگیری از فساد، کشف و افشاء به موقع و برخط تخلفات، اعتمادآفرینی ملی و استفاده مناسب، کارآمد و اثربخش از امکانات، اموال و وجوه عمومی ایفای نقش نماید. بر اساس ماموریت مذکور، سند راهبردی آموزش دیوان محاسبات کشور در راستای معماری نوین ظرفیت سازی و ارتقاء توانمندی های علمی، فنی و مدیریت سرمایه انسانی دیوان محاسبات کشور تدوین گردیده است که آموزش تخصصی و مهارت بنیان با تأکید بر

رویکردهای تخصصی و آسیب شناسی نظارتی در بخش عمومی با هدف تربیت منابع انسانی در سطوح بالای تخصصی در سطح ملی و بین المللی در راس اولویتهای آن است. یکی از دوره های طراحی شده برای نظام آموزش حرفه ای - پودمانی هدفمند، رشته حقوق مالیه در سطح کارشناسی ارشد است تا به مدیران ارشد، حسابرسان، کارشناسان حوزه دادرسی و حقوقی دیوان کمک کند تا مطالب کاربردی با رویکرد میان رشته ای را فرا گیرند؛ به گونه ای که مباحث حقوقی و مالیه عمومی در قالب پودمان های ترکیبی به دانش پذیران آموزش داده شود. متأسفانه یکی از چالش های اجرای دوره مذکور، کمبود منابع علمی معتبر و کاربردی است. بر این اساس مرکز آموزش و برنامه ریزی دیوان محاسبات کشور، بر اساس سرفصل این مصوب، تألیف کتاب مذکور را به آقای دکتر صادق منتی نژاد واگذار نمود و مولف که خود از صاحب نظران عرصه حقوق مالیه کشور و در حال حاضر از معاونین دیوان محاسبات می باشد، به این امر مهم مبادرت نمود و اثر جامعی متضمن دکترین علمی مختلف، تحلیل مناسب مواد قانون، به همراه مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی را به رشته تحریر درآورده است.

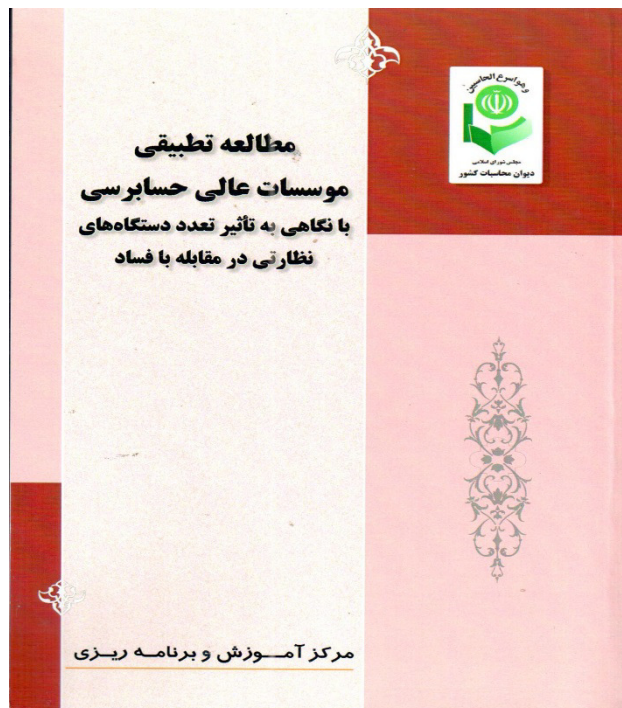
با امید به اینکه تألیف و نشر چنین اثری موجب ایجاد اثرات مثبت در جامعه هدف ما باشد؛ از کلیه مخاطبین ارجمند تقاضا دارد پیشنهادات خود را در راستای ارتقاء علمی آثار منتشره به این مرکز منعکس نمایند.

سید محمد مقیمی

خلاصه کتاب:

در مباحث علمی مربوط به دانش حقوق مالیه، امر نظارت از جمله نظارت بر اجرای بودجه از مباحث مهم و اساسی تلقی می‌شود. برای این منظور آشنایی با ساختار، وظایف و فرآیند رسیدگی دیوان محاسبات به عنوان متولی نظارت بر حسن اجرای بودجه کل کشور ضرورتی انکارناپذیر دارد.

در اثر پیش رو تلاش شده است صلاحیت، وظایف و مأموریت‌های قانونی دیوان محاسبات به ویژه بخش مربوط به وظایف هیأت‌های مستشاری موضوع ماده (23) قانون دیوان محاسبات در پرتو دکترین حقوقی و مالی، آراء هیأت‌های مذکور و محکمه تجدیدنظر دیوان محاسبات و نیز مشروح مذاکرات نمایندگان مجلس شورای اسلامی راجع به قانون دیوان محاسبات مورد بررسی قرار گیرد.

سخن رئیس کل دیوان محاسبات کشور

مؤسسات عالی حسابرسی در اکثر کشورهای جهان به عنوان یکی از عالی‌ترین نهادهای نظارتی و متولیان اصلی مقوله کنترل مالی و نظارت بر عملکرد دولت‌ها در خصوص شیوه مصرف منابع عمومی به منظور دستیابی به منافع عمومی به شمار می‌روند. علی‌رغم تشابهات بنیادین در اصول و مبانی نظارت و کنترل مالی فعالیت‌های دولت، دامنه ایفای این مسئولیت، در بین کشورهای مختلف جهان، طیف وسیعی از وظایف کم و بیش مشابه و گاه متفاوت را در بر گرفته است.

انجام مطالعات تطبیقی و مطالعه الگوهای برتر و تجربیات موفق در مؤسسات عالی حسابرسی سایر کشورها، یکی از اقدامات ارزنده‌ای است که به عنوان یک رویکرد راهگشا و اثربخش به منظور بهبود فرآیندها

و اصلاح رویه‌های نظارتی در این گونه مؤسسات شناخته شده است. به گونه‌ای که نه تنها مؤسسات عالی حسابرسی، بلکه سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای مربوطه (اینتوسای، آسوسای، یوروسای، آفروسای و غیره) نیز بخشی از فعالیت‌های مطالعاتی و تحقیقاتی خود را به این حوزه اختصاص داده‌اند.

دیوان محاسبات کشور نیز با لحاظ اهمیت موضوع، در مسیر شناخت برترین تجار و موفق‌ترین شیوه‌های عملکردی در حوزه نظارت مالی در بخش دولتی اقدام به انجام مطالعه‌ای تطبیقی در این زمینه نموده است که حاصل آن در قالب کتاب «مطالعه تطبیقی مؤسسات عالی حسابرسی با نگاهی به تأثیر تعدد دستگاه‌های نظارتی در مقابله با فساد» ارائه گردیده است.

در این مجلد تلاش شده تا از سویی به بررسی و مطالعه تطبیقی ساختارهای اداری، حقوقی و رویه‌های حسابرسی در مؤسسات عالی حسابرسی در کشورهای منتخب پرداخته شود و از سوی دیگر تأثیر تعدد دستگاه‌های نظارتی در مقابله با فساد مورد بررسی و آسیب‌شناسی قرار گیرد.

در پایان ضمن قدردانی از زحمات تهیه‌کنندگان این اثر، لازم می‌دانم از آقای دکتر محمدمهدی مفتاح نماینده محترم تویسرکان در مجلس شورای اسلامی و عضو محترم کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس که بدو پیشنهاد انجام چنین مطالعه‌ای را مطرح نمودند، سپاسگزاری نمایم.

عادل آذر

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

نظارت بر عملکرد مالی دولت (به عنوان نهاد متولی اجرای بودجه) به منظور اطمینان بخشی به عموم شهروندان در خصوص مصرف صحیح بودجه کشور و استفاده بهینه از منابع عمومی، از دیرباز به عنوان یک دغدغه در ساختار سیاسی و حاکمیتی تمام کشورها مطرح بوده است. در کشورهای مختلف، با توجه به تفاوت‌ها در ساختار حاکمیتی و نیز

گوناگونی‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، با نگاه‌های مختلفی به موضوع نگرینسته شده و ساختارهای گاه کم و بیش مشابه و گاه متفاوتی برای پاسخ به این مسأله طراحی گردیده است. در این مسیر، گاه شاهد الگوبرداری برخی کشورها از کشورهای پیشرفته‌تر نیز هستیم که اینگونه الگوبرداری‌ها گاه در عمل با توفیق همراه بوده و گاهی چندان موفقیت‌آمیز نبوده‌اند. در این رهگذر، مطالعه تطبیقی ساختار اداری و حقوقی و شیوه‌های عملکرد مؤسسات عالی حسابرسی سایر کشورها می‌تواند در بهبود دیدگاه صاحب‌نظران و متولیان امر (مسئولین، مدیران، نمایندگان مجلس و سایر مراجع ذیربط) و نیز اصلاح شیوه‌ها و رویه‌های نظارت مالی در کشور مثمرتر واقع گردد. در نوشتار حاضر با انتخاب تعداد 21 کشور از کشورهای پیشرو در زمینه حسابرسی دولتی در سطح دنیا، در سطح قاره آسیا و در سطح منطقه، برآنیم تا ضمن مطالعه و بررسی جایگاه قانونی مؤسسات عالی حسابرسی این کشورها، به بررسی حوزه اختیارات و دامنه مأموریت‌های آنها و نیز رویه‌های معمول حسابرسی و دامنه اختیارات مدیران ارشد و مقامات (رؤسای کل و در صورت وجود دادستان‌های دیوان محاسبات) پردازیم. در بخش پایانی کتاب نیز، نگاهی به نقش و تأثیر تعدد دستگاه‌های نظارتی در مقابله با فساد خواهیم داشت.

امید است گزارش حاضر که حاصل مطالعات علمی و کارشناسی مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور است، افق جدیدی را فراروی کارشناسان، تحلیل‌گران و سیاست‌گذاران کشورمان قرار دهد تا با بهره‌گیری از تجربیات مؤسسات عالی حسابرسی سایر ملل، نسبت به اثربخش نمودن دستگاه‌های نظارتی و مقابله با فساد، زمینه اجرای اقدامات بهینه را فراهم سازند.

سید محمد مقیمی

خلاصه کتاب:

الزامات قانونی مرتبط با گزارش تفریح بودجه، ماهیت فنی و پیچیده آن و همچنین حجم بودن گزارش که ناشی از گسترده موضوعی بودجه‌های سالانه است، ایجاب می‌نماید که گزارش‌هایی با رویکرد تحلیل تهیه و ارائه گردد که در آن عملکرد دولت در زمینه استفاده از بودجه‌های سنواتی با استفاده از اطلاعات تهیه شده از طریق فرآیند تفریح بودجه و همچنین داده‌ها و اطلاعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، و سیاسی تحلیل گردد.

تحلیلی بر تفریح بودجه سال 1394 کل کشور

تحلیلی بر تفریح بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور

- بررسی وضعیت اقتصاد ایران از منظر مولفه‌های عملکردی
- بررسی وضعیت اقتصاد ایران از منظر مولفه‌های ساختاری
- تحلیل شاخص‌های کلان بودجه
- بودجه ریزی بر مبنای عملکرد
- اطلاعات بودجه و عملکرد استانها

گروه نویسندگان
دفتر مطالعات و تدوین اسنادارها و دستورالعمل‌ها
مرکز آموزش و برنامه‌ریزی
دیوان محاسبات کشور

سخن رئیس کل دیوان محاسبات کشور

در اصل پنجاه و پنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهیه و ارائه گزارش تفریح بودجه کل کشور از جمله وظایف دیوان محاسبات کشور عنوان شده است. در تمام سال‌هایی که دیوان محاسبات کشور با فعالیت پیشرونده خود این گزارش را تهیه و در سال‌های اخیر به موقع و در موعد مقرر ارائه نموده است، محتوای گزارش پیرامون احکام بودجه‌ای و عملکرد آن بوده است.

الزامات قانونی مرتبط با گزارش تفریح بودجه، ماهیت فنی و پیچیده آن و همچنین حجم بودن گزارش که ناشی از گستره موضوعی بودجه‌های سالانه است، ایجاب می‌نماید که گزارش‌هایی با رویکرد تحلیلی تهیه و ارائه گردد که در آن عملکرد دولت در زمینه استفاده از بودجه‌های سنواتی با استفاده از اطلاعات تهیه شده از طریق فرآیند تفریح بودجه و همچنین داده‌ها و اطلاعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی تحلیل گردد.

تحلیل عملکرد دولت در استفاده از بودجه‌های سنواتی از طریق توجه به سایر داده‌ها و اطلاعات و هدف قرار دادن آثار اجرای بودجه که در شاخص‌های کلان اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نموده می‌یابد. زمینه مناسبی را برای نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی جهت تصمیم‌گیری در هنگام بررسی و تصویب بودجه فراهم می‌نماید و از طرف دیگر، اطلاعات مفیدی در اختیار کارشناسان، حسابرسیان، پژوهشگران و سایر علاقمندان قرار می‌دهد. دیوان محاسبات کشور با وقوف به این موضوع اقدام به تهیه گزارش حاضر با عنوان تحلیلی بر تفریح بودجه سال 1394 کل کشور نموده است و امید دارد این گزارش دریچه‌ای جدید به موضوع کارکرد بودجه برای مخاطبان گشوده باشد.

عادل آذر

تحلیلی بر تفریح بودجه سال 1395 کل کشور با نگاهی به متغیرهای کلان اقتصادی

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

بودجه کل کشور که از آن به بودجه دولتی نیز یاد می‌شود، ابزاری برای کنترل، برنامه‌ریزی، مدیریت و یکپارچه‌سازی فعالیت‌های دولت و همچنین تعیین خط‌مشی دولتی محسوب می‌شود که بر اساس آن، دولت ضمن مسأله‌یابی و ارائه گزینه‌های حل مسائل عمومی، سیاست‌های بودجه‌ای عقلانی برای مدیریت مسائل عمومی اتخاذ می‌نماید.

حجم عظیمی از منابع مالی کشور در قالب بودجه کل کشور تجهیز و در راستای رشد اقتصادی، حرکت به سمت توسعه و ارائه خدمات به شهروندان تخصیص می‌یابد که در صورت عدم تخصیص مناسب منابع، کارایی و اثربخشی لازم میسر نخواهد شد و بالتبع اولین نتیجه آن هدررفت منابع است و پیامد آن نارضایتی شهروندان خواهد بود.

مهمترین هدف دیوان محاسبات کشور که در قسمت پایانی اصل پنجاه و پنجم قانون اساسی مورد اشاره قرار گرفته است، تهیه گزارش تفریح بودجه سالیانه

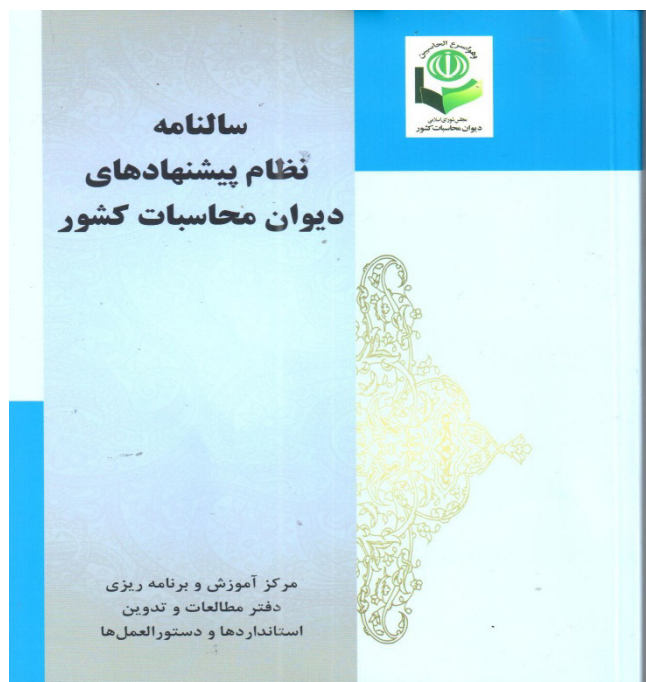
می‌باشد. گزارش تفریح بودجه پس از تهیه، جهت اطلاع نمایندگان ملت به مجلس شورای اسلامی تقدیم و در صحن علنی مجلس قرائت می‌شود. تفریح بودجه یک نوع حسابرسی کلی عملیات مالی دولت توسط قوه مقننه است که نشانگر درجه تطبیق یا عدم تطابق عملیات انجام شده توسط دولت بر مبنای محاسبات پیش‌بینی شده است. در اصل پنجاه و پنجم قانون اساسی آمده است که دیوان محاسبات کشور، حساب‌ها و اسناد و مدارک مربوط را برای قانون جمع‌آوری و گزارش تفریح بودجه هر سال را به انضامات نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تحویل می‌نماید.

گزارش تفریح بودجه کل کشور با هدف ارزیابی پاسخگویی دستگاه‌های اجرایی در استفاده از منابع بودجه‌ای و رعایت قوانین و مقررات مربوط تهیه و ارائه می‌شود. وجود اطلاعات متنوع و مختلف از مباحث و موضوعات مالی و بودجه‌ای، این گزارش را واجد ویژگی‌هایی نموده است که ارائه گزارش‌های تحلیلی یکی از ابزارهای قابل استفاده در راستای بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی آن است. بر این اساس گزارش حاضر در راستای بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی آن است. گزارش حاضر در راستای تحقق اصل پنجاه و پنجم قانون اساسی و با محور قرار دادن گزارش تفریح بودجه سال 1395 کل کشور، برخی اطلاعات مندرج در گزارش تفریح بودجه سال مزبور را به صورت تفصیلی تحلیل نموده است. امید است این گزارش تحلیلی بتواند تصویر بهتری از وضعیت بودجه کشور در اختیار مجلس محترم شورای اسلامی، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کشور قرار دهد و زمینه را برای شفافیت و پاسخگویی عملکرد بخش عمومی فراهم سازد.

سید محمد مقیمی

خلاصه کتاب:

الزامات قانونی مرتبط با گزارش تفریح بودجه، ماهیت فنی و پیچیده آن و همچنین حجم بودن گزارش که ناشی از گستره موضوعی بودجه‌های سالانه است، ایجاب می‌نماید که گزارش‌هایی با رویکرد تحلیلی تهیه و ارائه گردد که در آن عملکرد دولت در زمینه استفاده از بودجه‌های سنواتی با استفاده از اطلاعات تهیه شده از طریق فرآیند تفریح بودجه و همچنین داده‌ها و اطلاعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی تحلیل گردد.

سخن رئیس کل دیوان محاسبات کشور

خداوند سبحان را شاکرم که شاهد اجرای نظام پیشنهادها به عنوان تبلور عینی مدیریت مشارکتی در این نهاد عالی نظارتی کشور هستیم و اولین سال فعالیت آن را که حاصل تلاش، همفکری و مشارکت طیف گسترده‌ای از همکاران اندیشمند و متعهد سازمان است، به نظاره نشستیم. علم مدیریت در مسیر تکامل تدریجی خود و در عبور از گذرگاه‌های تئوریک و فراز و فرودهای مباحث آکادمیک و چالش‌های موجود در جهان واقع، پارادیم‌های و مدل‌های مختلف و متعددی را پشت سر نهاده است. در این رهگذر، صاحب‌نظران این حوزه زمانی بر مدیریت علمی و گاهی بر روابط انسانی تاکید نموده‌اند و گروهی از

ایشان در مقطعی بر فناوری و ابزارها و سازوکارهای عملگرایانه دنیای بیرونی و برخی نیز بر جهان ذهنی و دنیای درون انسان‌ها تمرکز نموده‌اند. اما هم‌اکنون مدیران تمامی سازمان‌ها، از هر گونه و دسته (چه خصوصی و چه دولتی و چه تجاری و خدماتی و یا سازمان‌های نوظهور با مأموریت و ماهیت خاص) و تمامی خبرگان این حوزه با هر منظر و دیدگاهی بر این نکته متفق‌القولند که استفاده از ظرفیت‌های فکری، اندوخته‌های دانشی و قوه خلاقه عموم کارکنان و حتی ذینفعان سازمان است که مسیرهای رشد و تعالی آنها را روشن نموده و بر شتاب حرکت سازمان‌ها در مسیر بالندگی و شکوفایی می‌افزاید.

بدون اغراق، در دوره مسئولیت خود در دیوان محاسبات کشور و در جمع صمیمی همکاران این مجموعه ارزشمند، از هر سطح و رده‌ای، اعم از مدیران ارشد و میانی و سایر پرسنل در سطوح ستادی و استانی، ظرفیت‌های دانشی کارکنان این مجموعه را بسیار وافر و گنجینه‌های نواندیشی و تحول‌خواهی در مسیر بهبود ارائه مأموریت‌های نظارتی دیوان محاسبات کشور در پاسداری از بیت‌المال را در بین ایشان بسیار غنی یافتیم. دامنه گسترده فعالیت‌های نظارتی دیوان محاسبات در سطح کشور از سویی و تنوع و تکرر فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی از سوی دیگر، اندوخته دانشی و تجربی ارزشمندی را در بین کارکنان این مجموعه گرانسنگ فراهم آورده است که نظیر آن را در کمتر نهاد دولتی کشور می‌توان یافت. بدیهی است که اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری مطلوب و بهینه از این معدن گران‌بهای فکری و تخصصی، مستلزم سازوکارهای کارآمد مدیریت مشارکتی همچون نظام پیشنهادها است. اگر چه در ادوار گذشته نیز اقدامات ارزشمند و قابل تقدیری به منظور بهره‌مندی از مزایای مدیریت مشارکتی در سازمان به انجام رسیده بود، اما در دو سال اخیر برای نخستین بار، با مشارکت تمامی حوزه‌های سازمان و مدیران و کارشناسان امر، سازوکار نظام پیشنهادها به صورتی منسجم و ساختارمند شکل گرفت و بحمدالله در سال گذشته، دیوان محاسبات کشور، با تشریح مساعی تمامی کارگزاران نظام پیشنهادها، پا در این وادی نهاده و گام‌های نخستین را با موفقیت طی نمود. گرچه آغاز به حرکت در هر مسیری، همواره در ابتدا با دشواری‌ها و ناهمواری‌هایی همراه است، اما رجاء واثق دارم که به لطف تعهد، تخصص و احساس مسئولیت عموم کارکنان و به مدد هوشمندی و درایت متولیان امر در مرکز آموزش و

برنامه‌ریزی، نظام پیشنهادهای دیوان محاسبات کشور مسیر رشد و بالندگی و پویایی خود را در آینده به خوبی طی نموده و با تولید و ترویج ایده‌ها و افکار خلاقانه و انتشار آن در سطح سازمان، دیوان محاسبات کشور را در مسیر دستیابی به چشم‌انداز والای آن یعنی «عالی‌ترین نهاد نظارت مالی بر بخش عمومی و سازمانی مقتدر، هدایتگر و چابک که با نقش‌آفرینی حاکمیتی، اعتماد عمومی، سلامت مالی و حکمرانی مطلوب را ارتقاء می‌بخشد»، یاری خواهد نمود. بار دیگر از تمامی مقامات، مدیران، حساب‌رسان کل و کلیه دست‌اندرکاران و کارگزاران نظام پیشنهادها که در استقرار این نظام نقش‌آفرینی داشته‌اند، سپاسگزاری نموده و به شکل ویژه از تمامی کارکنانی که با ارائه پیشنهاد، در سال اول فعالیت نظام پیشنهادها، احساس مسئولیت کرده و نقش مؤثر خود را ایفا نمودند، قدردانی می‌نمایم.

عادل آذر

سخن رئیس شورای نظام پیشنهاد

مزایای مدیریتی مشارکتی در سازمان‌ها که تجلی آن عموماً از طریق نظام پیشنهادها عینیت می‌یابد، امروزه دیگر بر کسی پوشیده نیست. تمامی سازمان‌ها اعم از دولتی و خصوصی، تولیدی و خدماتی، با هر ساختار و مأموریتی به این نتیجه رسیده‌اند که استفاده از افکار، ایده‌ها و اندیشه‌های تمامی کارکنان، شتاب حرکت به سمت اهداف و چشم‌اندازها را تسریع می‌بخشد و کیفیت انجام امور را نیز تعالی می‌دهد. آموزه‌ها و تعالیم نورانی دین مبین اسلام شامل آیات احادیث و روایات نیز موید اهمیت تعیین‌کننده مدیریت مشارکتی در انجام امور است. در این راستا، نظام پیشنهادها به عنوان یکی از کارآمدترین ساز و کارهای پیاده‌سازی مدیریت مشارکتی، اهدافی را در دو بعد فردی و سازمانی پیگیری می‌نماید. در بخش فردی اهدافی همچون ارج نهادن به نظرات علمی و تخصصی کارکنان، تقویت تعلق سازمانی، رضایت شغلی و اعتماد به نفس کارکنان، ایجاد انگیزش شغلی، ایجاد رقابت سالم در مسیر خلاقیت و ابتکار، ارتقاء سطح یادگیری فردی و سازمانی، تقویت روحیه مشارکت‌جویی، مشارکت‌پذیری و کارگروهي، نهادینه‌سازی اصل امر به معروف و نهی از منکر در سازمان، ارج نهادن به مالکیت فردی پیشنهادها، ایجاد عدالت و وحدت‌رویه در تخصیص پاداش به پیشنهادها مطرح است. در سطح سازمانی نیز اهداف و ضرورت‌هایی همچون بهبود مستمر عملکرد سازمانی از طریق افزایش بهره‌وری، اثربخشی و صرفه اقتصادی فعالیت‌ها، گسترش دامنه و ارتقاء کمیت و کیفیت فعالیت‌های نظارتی دیوان محاسبات کشور، کاهش مشکلات، رفع نواقص و فائق آمدن بر چالش‌های اداری پیش‌رو، سرعت بخشی به انجام امور از طریق ایجاد هم‌افزایی نیروها، ایجاد زمینه هماهنگی تحولات محیط برون‌سازمانی، همسو نمودن هر چه بیشتر منافع کارکنان و سازمان، تقویت ارتباطات بین سطوح مختلف سازمانی و افزایش انعطاف‌پذیری، تقویت مشارکت همگانی در تصمیم‌سازی و بهبود تصمیم‌گیری‌های مدیران، ارتقاء سطح رضایت ذینفعان درون و برون‌سازمانی، استفاده بهینه از منابع فکری، خلاقیت‌ها و استعدادهای بالقوه، کشف شایستگی‌ها و صلاحیت‌های علمی، تجربی و تخصصی کارکنان و فرهنگ‌سازی و ترویج فرهنگ مدیریت مشارکتی مدنظر قرار دارند.

با گذشته یک سال از آغاز به فعالیت نظام پیشنهادهای دیوان محاسبات کشور که با بهره‌گیری از رهنمودهای راهگشاری رئیس کل محترم و به لطف همکاری و همراهی مقامات، مدیران و سایر همکاران دست‌اندرکار میسر گشت؛ شورای نظام پیشنهادها را منتشر نموده و تصویری از اهم رویدادهای نخستین سال فعالیت این نظام را منعکس نماید. امید که انتشار این سالنامه بتواند در کنار کارکردهای ترویجی، تبلیغی و اطلاع‌رسانی آن، ما را در مسیر اجرای هر چه

مطلوبتر این نظام و برآورده نمودن انتظارات فردی و سازمانی از طریق بهبود و بالندگی مستمر یاری بخشد.

دکتر سید محمد مقیمی
رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

خلاصه کتاب:

علم مدیریت در مسیر تکامل تدریجی خود و در عبور از گذرگاه‌های تئوریک و فراز و فرودهای مباحث آکادمیک و چالش‌های موجود در جهان واقع، پارادایم‌ها و مدل‌های مختلف و متعددی را پشت سر نهاده است. در این رهگذر، صاحب‌نظران این حوزه زمانی بر مدیریت علمی و گاهی بر روابط انسانی تاکید نموده‌اند و گروهی از ایشان در مقاطعی بر فناوری و ابزارها و ساز و کارهای عملگراییانه دنیای بیرونی و برخی نیز بر جهان ذهنی و دنیای درون انسان‌ها تمرکز نموده‌اند. اما هم‌اکنون مدیران تمامی سازمان‌ها، از هرگونه و دسته (چه خصوص و دولتی و چه تجاری و خدماتی و یا سازمان‌های نو ظهور با مأموریت و ماهیت خاص) و تمامی خبرگان این حوزه با هر منظر و دیدگاهی بر این نکته متفق‌القولند که استفاده از ظرفیت‌های فکری، اندوخته‌های دانشی و قوه خلاقه عموم کارکنان و حتی ذینفعان سازمان است که مسیرهای رشد و تعالی آن‌ها را روشن نموده و بر شتاب حرکت سازمان‌ها در مسیر بالندگی و شکوفائی می‌افزاید.

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

مدیریت سرمایه‌های انسانی یکی از مهمترین و در عین حال، پرچالش‌ترین وظیفه مدیران در سازمان می‌باشد؛ چرا که اساسی‌ترین نقش را در موفقیت یا عدم موفقیت یک سازمان، میزان خبرگی و اثرگذاری همین سرمایه‌های انسانی ایفا می‌کند. از همین رو است که مدیران همیشه در تکیاوی جذب بهترین منابع انسانی می‌باشند. اما هم مطالعات علمی و هم تجربیات عینی نشان می‌دهد که به رغم این دغدغه و تلاش برای بکارگیری سرمایه‌های انسانی کیفی و توانمند، مدیران در استفاده بهینه از ظرفیت آنها عموماً دچار مسائل جدی

هستند و در نتیجه، بهره‌وری مناسبی از ظرفیت این سرمایه‌ها و فرصتهایی که در اختیار آنها است، صورت نمی‌پذیرد. یکی از دلایل و ریشه‌های ضعف در بهره‌مندی عملی از ظرفیت منابع انسانی سازمان این است که مدیران در زمینه رفتارهای دشوار کارکنان، ریشه‌های این رفتارها، و نحوه مدیریت آنها آشنایی و تبحر لازم را ندارند. و در نتیجه، مواجهه و مدیریت درستی نیز بر روی این رفتارها اعمال نمی‌کنند. شکل‌گیری و توسعه رفتارهای دشوار کارکنان - به عنوان نتیجه طبیعی چنین مواجهه ناصحیحی - به نوبه خود زمینه‌ساز کاهش اثربخشی و بهره‌وری کارکنان می‌شود و صدمات تدریجی ولی مهمی را به خود آنها، مدیر و نیز سازمان می‌زند.

کتاب حاضر با ارائه یک گونه‌شناسی جامع از انواع رفتارهای دشوار که کارکنان ممکن است در سازمان از خود بروز دهند، زمینه مدیریت علمی‌تر این رفتارهای دشوار - چه از سوی کارکنان و چه از سوی مدیران - را فراهم می‌کند. نکته مهم در کتاب حاضر، نگاه تحلیلی - و نه فقهی توصیفی - به موضوع رفتارهای دشوار کارکنان می‌باشد. ریشه‌یابی این رفتارهای دشوار، تحلیل مشکلاتی که این رفتارها برای سازمان و فرد ایجاد می‌کنند، و نهایتاً ارائه راه‌کارهایی برای مدیریت این رفتارها در سازمان، از جمله وجوه این نگاه تحلیلی به موضوع رفتارهای دشوار می‌باشد. همچنین، استادهای بجا به آیات قرآن کریم و روایات ائمه معصومین (ع)، برخورداری از یک نگاه تجربه‌گرایانه مبتنی بر شرایط بومی سازمان‌های ایرانی؛ و نیز تعاملی بودن کتاب که مبتنی بر خودآزمایی‌های متعدد، این کتاب را از حیث کاربردی بودن و عینی بودن برای مدیران و کارکنان، در نوع خود منحصر بفرد کرده است.

امید است که مطالب کتاب حاضر و جلد‌های بعدی این کتاب که پیرامون همین موضوع منتشر خواهد شد، زمینه مدیریت بهتر رفتارهای دشوار کارکنان را در سازمان بیش از پیش فراهم آورد.

سید محمد مقیمی

خلاصه کتاب:

به چه رفتارهایی از سوی کارکنان، رفتارهای دشوار می‌گوییم؟ آیا این رفتارهای دشوار، فقط مختص کارکنان اند یا مدیران را هم در بر می‌گیرند؟ این رفتارهای دشوار، به چه دلایلی ایجاد می‌شوند و چه تبعاتی دارند؟ مواجهه مدیران و کارکنان با این رفتارهای دشوار، عموماً چگونه است؟ نحوه مدیریت این رفتارهای دشوار چگونه باید باشد؟ فرق «دشواری» و «تفاوت» چیست؟

این نمونه‌هایی از سؤالاتی هستند که در این کتاب سعی شده به آنها پرداخته شود. بدون پاسخ گفتن به سوالات بالا، و تلاش برای کاربردی کردن این پاسخ‌ها در فرآیند جاری کار و زندگی، امکان استفاده بهینه از سرمایه‌های انسانی سازمان و جامعه فراهم نمی‌آید. از این رو، می‌توان این کتاب را مقدمه‌ای بر ارتقای بهره‌وری و مدیریت درست سرمایه‌های انسانی در سازمان‌ها دانست.

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه ریزی

با توجه به اینکه برقراری انضباط مالی همواره یکی از مهمترین دغدغه‌های مسئولین ارشد نظام جمهوری اسلامی می‌باشد، تدوین مجموعه قوانین و مقررات کاربردی برای مدیران دستگاه‌های اجرایی و مسئولین مالی این دستگاه‌ها کمک شایانی به ارتقاء انضباط مالی و تحقق اهداف سازمانی می‌نماید. به همین منظور کتاب مجموعه قوانین و مقررات کاربردی مالی، اداری و استخدامی در قالبی کاربردی گردآوری و تنظیم شده است.

در مجموعه حاضر مولفان تلاش نموده‌اند تا جدیدترین و به روزترین قوانین و مقررات کاربردی را با آخرین اصلاحات گردآوری نموده تا به صورت یک مجموعه کاربردی در اختیار مدیران دستگاه‌های اجرایی و نظارتی و ذیحسابان و مسئولان مالی قرار گیرد.

در مجموعه پیش‌رو قوانین و مقررات مهم و کاربردی نظیر: قانون برنامه ششم توسعه که از ابتدای سال 1396 لازم‌الاجرا گردیده - احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور - قانون رفع موانع تولید - قانون برگزاری مناقصات، آیین‌نامه تضمین برای معاملات دولتی - قانون مدیریت خدمات کشوری به شکلی منظم و با سهولت دسترسی، در کنار هم قرار گرفته تا خواننده به راحتی بتواند به نکات قانونی مهم در زمینه‌های یادشده دسترسی یابد. امید است این مجموعه مورد استفاده کاربران و مخاطبان محترم قرار گرفته و با ارائه این مجموعه، گام مؤثری در جهت رسالت آموزش و اطلاع‌رسانی با توجه به سیاست‌های دیوان محاسبات کشور تحت عنوان نظارت هدایت‌گرانه و پیشگیرانه برداشته شود. مرکز آموزش و برنامه‌ریزی مراتب تقدیر و سپاس خود را از مؤلفان مجموعه و نیز مدیر کل محترم دفتر مطالعات و تدوین استانداردها و دستورالعمل‌ها و سایر افرادی که در تهیه این مجموعه همکاری لازم را داشته‌اند، مبذول می‌دارد.

سید محمد مقیمی

خلاصه کتاب:

قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی مسیر کلی حرکت در جهت توسعه کشور در زمینه‌های مختلف سیاسی - اجتماعی - فرهنگی - اقتصادی و... را مشخص می‌نماید و مدیران دستگاه‌های اجرای و مسئولین مالی که نقش اساسی در جهت اجرای قوانین و مقررات را بر عهده دارند و می‌بایست منابع دولت را وصول و اعتبارات ابلاغ شده را در جهت نیل به اهداف قانونگذار مصرف نمایند ضرورت دارد آگاهی کافی نسبت به قوانین و مقررات مربوطه داشته باشند. مجموعه حاضر برگزیده‌ای از قوانین و مقررات پرکاربرد است که می‌تواند در زمینه فعالیت‌های مالی و اداری روزانه مسئولین مذکور کمک شایانی نماید.

آنچه در این مجموعه مطالعه خواهید فرمود عبارتند از:

قانون محاسبات عمومی کشور - قانون برگزاری مناقصات - قانون برنامه ششم توسعه - قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و الحاقات بعدی آن - قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و برخی قوانین پرکاربرد دیگر.

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

در خصوص حقوق بین‌الملل اقتصادی از حیث ارائه دکترین حقوقی و تحلیل قواعد، تألیفات اندکی وجود دارد و نیز از آنجا که تنظیم مقررات بین‌المللی در خصوص تجارت و مسائل پولی و نحوه نظارت مالی با رفاه اقتصادی جوامع ارتباط مستقیمی دارد؛ پژوهش در خصوص وضع مقررات منسجم و متحدالشکل در حوزه حقوق بین‌الملل اقتصادی و عرصه تجارت بین‌الملل اهمیتی مضاعف پیدا نموده است. تألیفات حقوقی در این زمینه نشان‌دهنده این واقعیت است که در آثار نویسندگان حقوق بین‌الملل، حجم ناچیزی به مسئله تنظیم مقررات اقتصاد بین‌المللی اختصاص داده شده است و برای آشنایی با تمامی ابعاد موضوع، مجموعه‌ای جامع‌تر موردنیاز است.

از سوی دیگر از آنجا که مهم‌ترین سازمان بین‌المللی فعال در حوزه حسابرسی مالی نظارت بر عملکرد مالی دولت‌ها، سازمان بین‌المللی مؤسسات عالی حسابرسی (این‌توسای) است که به عنوان یک سازمان جهانی برای انجام حسابرسی دولتی در سال 1953 تأسیس شده و چارچوب سازمانی را برای دیوان محاسبات کشورهای جهان فراهم آورده است، ضرورت نشر یافته‌های پژوهشی در این زمینه توسط دیوان محاسبات کشور به عنوان یکی از اعضای مؤثر این نهاد بین‌المللی احساس می‌شود.

بر همین اساس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور با استقبال از پژوهش انجام شده توسط جناب آقای فتح‌الله رحیمی که ریاست هیأت سوم مستشاری دیوان محاسبات کشور را به عهده دارد، این پژوهش را در قالب کتاب حاضر و با عنوان حقوق بین‌الملل اقتصادی به زیور طبع آراسته است تا با شناخت اجمالی روابط حقوقی دولت‌ها و نقش سازمان‌های بین‌المللی و تحلیل معاملات تجاری و اقتصادی ملل و قواعد مربوط، به تحلیل موضوعات آن پرداخته شود.

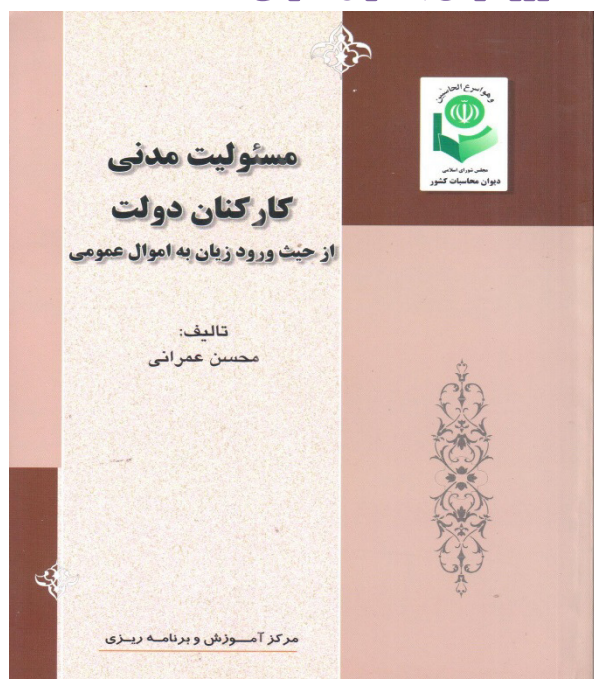
امید است مطالعه این کتاب روزه‌های جدیدی را در حوزه حقوق بین‌الملل اقتصادی برای مخاطبان بگشاید و زمینه را برای فعالیت‌های علمی و پژوهشی گسترده و کاربردی فراهم سازد.

سید محمد مقیمی

خلاصه کتاب:

حقوق بین‌الملل اقتصادی، منبعث از رشد فرایند همکاری بین‌المللی در زمینه اقتصادی بعد از جنگ جهانی دوم است. در آن دوران ایجاد سه سازمان پیش‌بینی شد؛ یکی صندوق بین‌الملل پول به منظور تأمین ثبات در مبادلات پولی بین دولت‌ها بعد از جنگ و دیگری بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه، معروف به بانک جهانی به منظور فراهم نمودن کمک توسعه‌ای که امکان را به همه دولت‌ها می‌داد تا در تجارت جهانی فعالانه شرکت کنند و سوم نیز سازمان تجارت بین‌المللی بود که البته به سبب عدم تصویب کنگره ایالات متحده آمریکا، هرگز موجودیت پیدا نکرد. با این حال، خلاء ناشی از عدم تأسیس سازمان تجارت بین‌المللی از طریق «موافقتنامه عمومی تعرفه تجارت» جبران شد. این موافقتنامه به طور موقت به اجرا درآمد و کشورهای صنعتی غربی نیز با اتکاء بر مقررات مندرج در آن، بر آزادسازی هرچه بیشتر تجارت جهانی همت گماشتند.

مسئولیت مدنی کارکنان دولت از حیث ورود زیان به اموال عمومی

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

نهاد نظارتی دیوان محاسبات کشور دارای ساختار، تشکیلات و شرح وظایف و تکالیف و اختیارات قانونی منحصر به فردی است که این دیوان را از سایر دستگاه‌های اجرایی و همچنین سازمان‌های مشابه آن در سایر کشورها متمایز کرده است.

این تمایز در شرح وظایف و کارکرد و همچنین صلاحیت خاص این مرجع نظارتی و قوانین و مقررات خاص حاکم بر حسابرسی و رسیدگی، منجر به انباشت دانش و تجارب منحصر به فرد و ارزنده در کارکنان حوزه‌های فنی دیوان محاسبات کشور شده است.

بر این اساس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور، مستندسازی تجارب و دانش کارکنان حوزه‌های فنی را به عنوان یکی از برنامه‌های اصلی خود با هدف قابلیت بهره‌برداری و نشر آن در دستور کار قرار داده و دنبال می‌کند.

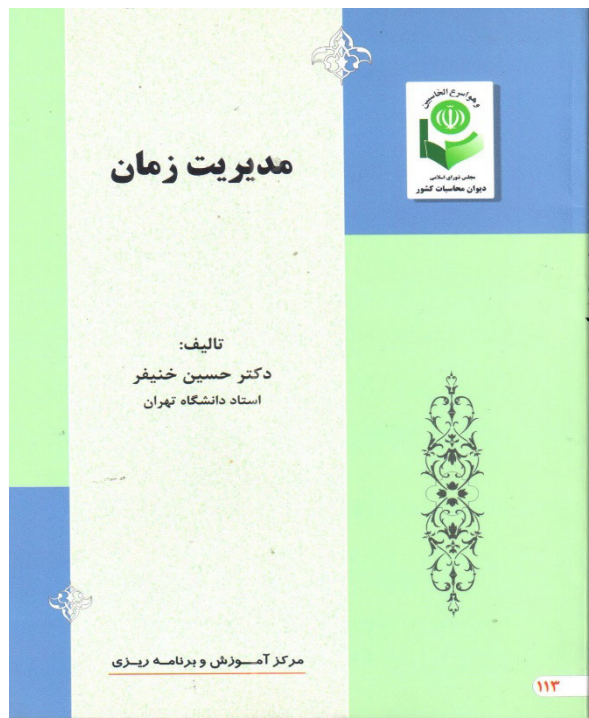
از جمله موضوعات خاص، اصلی و دائمی مورد بحث در حوزه‌های فنی دیوان محاسبات کشور اعم از حوزه‌های حسابرسی، دادرسی، هیأت‌های مستشاری و محکمه تجدیدنظر موضوع مسئولیت کارکنان دستگاه‌های اجرایی از حیث ضرر و زیان وارده به اموال عمومی و آثار و کیفیت جبران آن است که مطالعه آن به عنوان یک پدیده حقوقی دارای ابعاد ظریف و پیچیده ضرورت دارد.

کتاب حاضر با عنوان «مسئولیت مدنی کارکنان دولت از حیث ورود زیان به اموال عمومی» حاصل تجارت سالیان نویسنده در امر رسیدگی به مصادیق این مسئولیت در دادرسی دیوان محاسبات کشور در مقام دادیار، رئیس شعبه دادرسی، مدیرکل حقوقی و بررسی‌های فنی و معاون دادستان و مبتنی بر قواعد علم حقوق و فقه در باب مسئولیت مدنی است که با توجه به نیاز کلیه کارکنان حوزه‌های فنی دیوان محاسبات کشور و کارکنان سایر دستگاه‌های نظارتی و همچنین کارکنان و مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی تدوین کرده است.

سیدمحمد مقیمی

خلاصه کتاب:

تصرف مأموران و کارگزاران حکومت در اموال عمومی از آثار و بلکه از لوازم تشکیل حکومت‌ها و دولتهاست و چنانچه این تصرف از حدود اذن یا متعارف خارج شود حسب مورد موجب ایجاد مسئولیت مدنی، کیفری یا اداری کارمند خاطی می‌شود و در این بین مسئولیت مدنی یا مسئولیت جبران زیان و ابعاد آن از اهمیت و ضرورت در این کتاب موضوع مسئولیت مدنی کارکنان دولت از حیث ورود زیان به اموال عمومی مورد بررسی قرار گرفته که امید است مطالعه آن در احقاق حقوق بیت‌المال مؤثر باشد.

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

یکی از اهداف مهم آموزش‌های سازمانی، ایجاد زمینه‌ی ارتقاء مداوم، کیفی، نوین و پاسخگوی تحولات سریع عصر تغییر در آغاز سده‌ی نخست در هزاره‌ی سوم است. این مهم مستلزم بازکاوی رسالت و اهداف و مأموریت‌های سازمانی و دستگاهی، منابع مختلف، دوره‌های پیشین، نیازهای نوین و امر خطیر نیازسنجی است.

دیوان محاسبات کشور برای بخش ستادی و صفی در سطح آمایش سرزمین و همچنین برای سازمان‌های ذینفع و ذیربط و اقماری خود، گام‌های مهمی در زمینه‌ی آموزش و تدوین محتواها و متون جدید و برگزاری دوره‌های حضوری و بین‌المللی و دوره‌های مجازی و الکترونیکی برداشته است. بنابراین، هدف دیوان این است که با استمداد از

توفیقات و عنایات الهی و همت دانشوران و اندیشمندان و اساتید که عصاره‌ی ملی در بحث‌های دانش و مهارت‌ورزی هستند، ضمن انجام مطالعات دقیق و ناظر بر نیازهای ضروری، در مباحث و موضوعات مختلف و تخصصی موردنیاز، اقدام به تألیف و ترجمه‌ی منابع و محتواهای اصلی و فرعی و منابع جنبی و راهبردی نماید.

مسلم است که در مسیر و فرآیند تهیه و چاپ این آثار، کاستی‌ها و نکاتی مغفول خواهد شده که از نگاه تیزبین صاحب‌نظران مخفی نخواهد ماند. لذا مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور، با احترام و تقدیر، انتظار دارد تا خردورزان نقاد و تیزبینان منصف، هرگونه نقطه نظر اصلاحی خویش را به این مرکز منعکس نمایند.

کتاب «مدیریت زمان» در این راستا و با هدف پاسخ به نیاز کارکنان و مدیران دیوان محاسبات و دستگاه‌های ذینفع تدوین گردیده است، که امیدواریم شاهد نقطه‌نظرات عزیزان در راستای غنی‌سازی مداوم این گونه آثار باشیم.

از کلیه صاحب‌نظران و اساتید فن انتظار داریم ضمن نقد و اظهارنظر در خصوص محتواهای تدوین‌شده، همواره با راهنمایی خویش یاریگر ما در تألیف و نشر این گونه آثار مدون باشند.

سیدمحمد مقیمی

خلاصه کتاب:

مقوله زمان تحت عنوان طلای کیهانی یا بعد چهارم هستی حساب می‌شود. روان‌شناسی امروز به ما می‌گوید اگر زمان خود را مدیریت کنید آرامش بیشتری در زندگی خواهیم داشت در این اثر آخرین مدل‌ها و شیوه‌های مدیریت زمان و استفاده بهینه از وقت تبیین شده است.

همچنین تلاش شده است تا با شیوه کاربردی و مصداقی مطالب علمی مرتبط با زمان آفرینی و حتی آسیب‌شناسی مدیریت زمان تبیین و مورد تحلیل قرار بگیرد و تلاش شده است رویکردهای جدید مدیریت زمان با زمان امروزی و متناسب با جامعه بومی تبیین گردد این اثر در راستای غنی‌سازی لحظات عمر و زمان کار و فعالیت و زندگی کنار خانواده و در جامعه تنظیم و تقدیم شده است.

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

در حال حاضر محیط‌زیست یکی از مؤلفه‌های اصلی در سیاست‌های کلان جهانی به شمار می‌رود و بسیاری از مؤلفه‌های دیگر را تحت‌الشعاع قرار داده است. به همین دلیل مهمترین عامل و پیش‌نیاز هر نوع فعالیت در سطح کلان، سازگاری آن با محیط زیست است. توسعه اقتصادی در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که همگام با توسعه، کیفیت و کمیت منابع زیست محیطی تنزل یافته است. آلودگی هوا، تخریب جنگل‌ها، فرسایش خاک، آلودگی آب‌های سطحی و زیرزمینی، از تبعات افزایش جمعیت و توسعه اقتصادی کشورها است.

در کشور ما طبق اصل (50) قانون

اساسی: «حفاظت از محیط‌زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه‌ای عمومی تلقی می‌گردد و از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط‌زیست با تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است».

همچنین در سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران بر بهره‌مندی جامعه ایرانی از محیط‌زیست مطلوب تأکید شده است.

علاوه بر این، بر اساس بند (10) سیاست‌های کلی محیط‌زیست، ابلاغی مقام معظم رهبری، می‌بایست نظام حسابرسی زیست‌محیطی با لحاظ ارزش‌ها و هزینه‌های زیست محیطی (تخریب، آلودگی و احیاء) در حساب‌های ملی در کشور استقرار یابد. با توجه به جایگاه والای حفاظت از محیط‌زیست در قوانین، نقش دیوان محاسبات کشور در انجام حسابرسی زیست‌محیطی، اهمیت دو چندان می‌یابد.

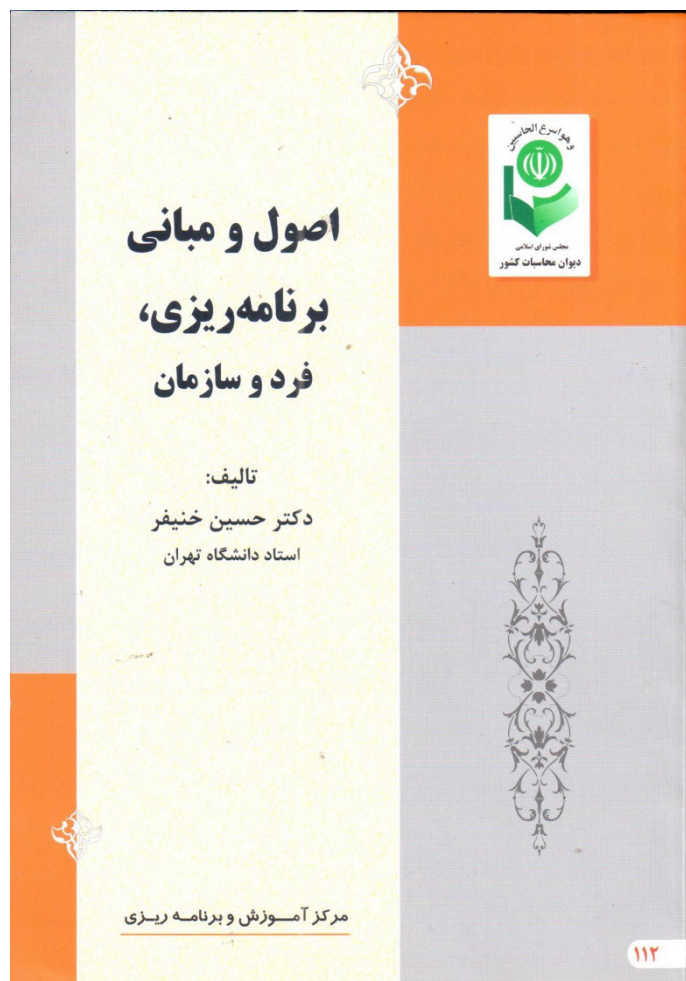
کتاب حاضر با عنوان «حسابرسی موافقت‌نامه‌های چندجانبه زیست‌محیطی» که از سوی برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد با همکاری گروه کاری زیست‌محیطی سازمان بین‌المللی مؤسسات عالی حسابرسی تهیه شده است و با کوشش آقای سبحانی نیا مورد توجه قرار گرفته است، در نوع خود کتابی ارزشمند در زمینه حسابرسی زیست‌محیطی محسوب شده و راهنمای قابل اتکائی برای حساب‌برسان و دست‌اندرکاران موافقت‌نامه‌های زیست‌محیطی می‌باشد. امید است این امر آغاز مسیری باشد که به غنای ادبیات حسابرسی زیست‌محیطی و طرح مباحث مقتضی در این خصوص بیافزاید.

سیدمحمد مقیمی

خلاصه کتاب:

دستاورد حسابرسی زیست‌محیطی، تغییر به نفع مردم است. علاوه بر این، حسابرسی زیست‌محیطی از مؤلفه‌های نظام «حکمرانی مطلوب» نیز به شمار می‌آید. این نوع از حسابرسی، می‌تواند منجر به ارتقاء کیفیت آب و هوا، ارتقاء حفاظت از گیاهان و جانوران و کاهش آلودگی گردد.

در طی چند دهه گذشته، با افزایش آگاهی جامعه بین‌المللی نسبت به جایگاه محیط‌زیست، دولت‌ها اقدام به تصویب صدها موافقتنامه زیست‌محیطی چندجانبه در سطح منطقه‌ای و جهانی نموده‌اند. حسابرسی این موافقتنامه‌ها، به عنوان ابزاری مؤثر در حفاظت از محیط‌زیست و دستیابی به اهداف توسعه پایدار، بهبود رفاه جوامع بشری را در پی خواهد داشت.

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

برنامه‌ریزی، فرآیند آگاهانه تصمیم‌گیری در مورد اهداف و فعالیت‌های آینده یک فرد، گروه، واحد کاری یا سازمان است و دیوان محاسبات کشور نیز به عنوان یک نهاد نظارتی از نیاز به طی نمودن این فرآیند مستثنی نیست.

از همین رو دیوان محاسبات کشور نیز در چارچوب محدودیت زمانی و منابع، اطلاعات مرتبط با مسئله‌ی مورد برنامه‌ریزی را جمع‌آوری و تفسیر نموده و در قالب برنامه‌های آموزشی، مطالعاتی و انتشاراتی خود را به مخاطبان و جامعه هدف خویش ارائه می‌نماید. سپس با تأکید بر خلافت آمیخته با قانون و دستورالعمل‌های موجود، مدیران و کارکنان را از طریق آموزش و ارائه محصولات دانش محور تشویق می‌کند تا بر پایه‌ی نگرشی وسیع به امورشان بیندیشند و در انجام وظایف نظارتی خود بر مبنای اندیشه برآمده از آموزش گام بردارند. در چنین فرآیندی بالطبع

توجه به مزایا، مضرات و تأثیرات بالقوه‌ی هر گزینه، در دستور کار قرار می‌گیرد و مناسب‌ترین و امکان‌پذیرترین اهداف و طرح‌ها برگزیده می‌شوند.

بر همین اساس دیوان محاسبات کشور برای بخش ستادی و صفی در سطح آمایش سرزمین و همچنین برای سازمان‌های ذینفع و ذیربط اقماری خود، گام‌های مهمی در زمینه‌ی آموزش تدوین محتواها و متون جدید و برگزاری دوره‌های حضوری و بین‌المللی و دوره‌های مجازی و الکترونیکی برداشته است.

کتاب «اصول و مبانی برنامه‌ریزی، فرد و سازمان» نیز در راستا و با هدف پاسخ به نیاز کارکنان و مدیران عزیز دیوان محاسبات و دستگاه‌های ذینفع تدوین گردیده است. که امیدواریم شاهد نقطه نظرات خوانندگان گرامی در راستای غنی‌سازی مداوم این گونه آثار باشیم.

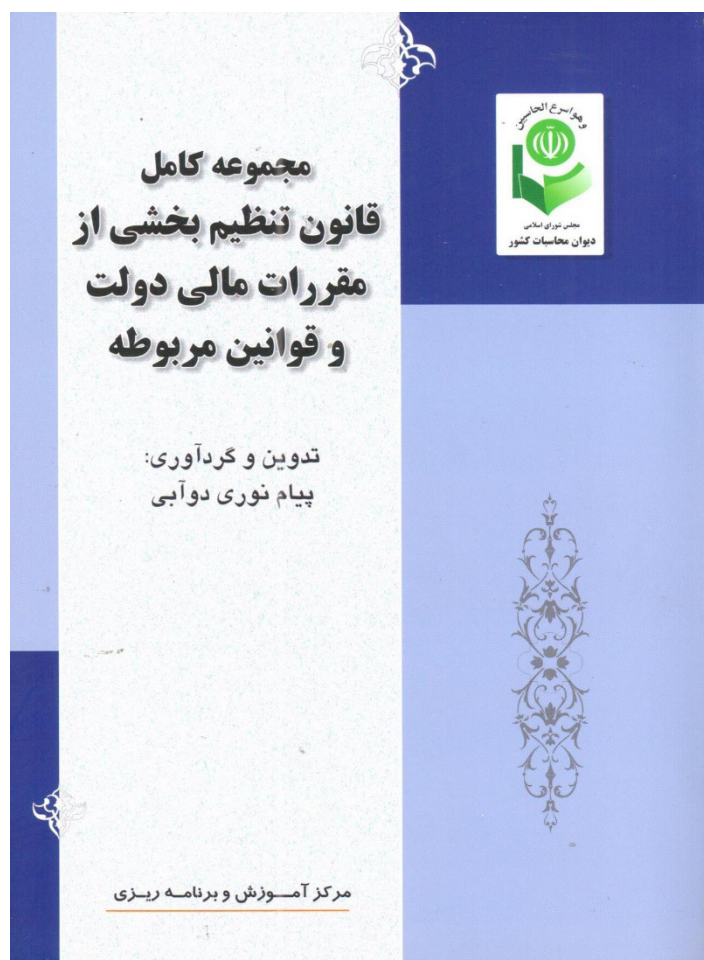
از کلیه صاحب‌نظران و اساتید فن انتظار داریم ضمن نقد و اظهارنظر در خصوص متحواهای تدوین‌شده، همواره با راهنمایی خویش یاریگر ما در تالیف و نشر این گونه آثار مدون باشند.

سیدمحمد مقیمی

خلاصه کتاب:

این اثر به یکی از ارکان مهم مدیریت یعنی مقوله برنامه‌ریزی می‌پردازد. قاطبه آثار موجود داخلی و خارجی در خصوص برنامه‌ریزی به این بحث در قالب سازمان نگریسته‌اند ولیکن تلاش ما در این اثر، امتزاج دو بخش فرد و سازمان با مقوله برنامه‌ریزی است.

این کتاب در 6 فصل تنظیم شده است و شامل تاریخچه و سیر تکامل موضوع برنامه‌ریزی، انواع برنامه‌ریزی، برنامه‌ریزی توسعه فردی، برنامه‌ریزی آموزش کارکنان، سیستم‌های مدرن برنامه‌ریزی آموزش و نگاه نظام ارزشی به مباحث برنامه‌ریزی می‌باشد.

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

تجربه سال‌ها فعالیت نظارتی و کنترلی دیوان محاسبات کشور بر چگونگی اجرای بودجه سنواتی به وضوح نشان می‌دهد که دلیل عمده بی‌انضباطی مالی، انحراف و تخطی از قوانین و مقررات در بخش دولتی ناشی از عدم آگاهی کامل نسبت به قوانین و ضوابط موجود بوده است.

از همین رو، ضرورت و لازمه‌ی قانون‌گرایی و قانونمندسازی ایجاب می‌کند که این نهاد با توجه به گستردگی، پیوستگی، تعدد، تنوع و پیچیدگی قوانین مربوطه و در راستای ایجاد نظم و انضباط سازمانی و ارتقای اثربخشی و ساماندهی به نظام مالی کشور در مسیر رویکرد جدید دیوان که مبتنی بر پیشگیری است به ارتقای سطح دانش و آگاهی مدیران و کارکنان دستگاه‌های ذیربط روی آورد.

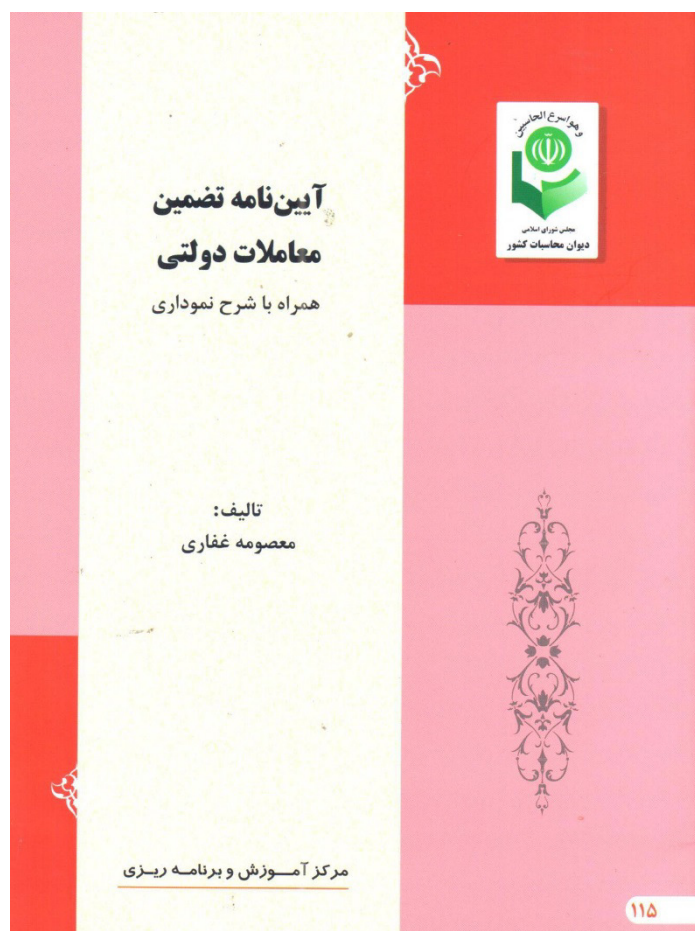
بر همین اساس، کتاب حاضر به شکلی مطلوب با هدف گردآوری مجموعه‌ای کامل از قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و قوانین و مقررات مربوطه تدوین گردیده تا در جهت اجرای سیاست پیشگیرانه دیوان محاسبات کشور، مخاطبین خود در دستگاه‌های اجرایی را راهنمایی نموده و به سهم خود یاریگر آنان باشد. امید است حساب‌رسان، ذیحسابان و مسئولین محترم دستگاه‌های اجرایی با تمرکز بر مطالعه چنین آثاری، با درپیش گرفتن رویکردی دانش‌محور، به صورت جدی قوانین و مقررات را سرلوحه عمل خویش قرار داده و با بهره‌گیری از دانش در کنار تجربه، در مسیر آرمان‌های نظام مقدس اسلامی، گامی ارزنده بردارند.

سید محمد مقیمی

خلاصه کتاب:

کتاب حاضر مجموعه‌ای ارزشمند، منسجم، وسیع و کامل از اطلاعات قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (1)، قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (2) و قوانین و مقررات مربوطه با لحاظ آخرین اصلاحات و الحاقات و مشتمل بر کلیه آیین‌نامه‌ها، تصویب‌نامه‌ها، شیوه‌نامه‌ها، دستورالعمل‌های اجرایی و ایضاً حاوی مجموعه‌ای از نظریه‌های مرتبط ستاد مشاوره فنی و حقوقی دیوان محاسبات کشور می‌باشد که امکان در اختیار داشتن یکجای این مهم را برای تمامی علاقه‌مندان و همکاران شاغل در امور مالی، محاسباتی و حقوقی کشور را فراهم می‌نماید تا از این طریق ضمن آشنایی به قوانین و مقررات به حل مشکل پرداخته و تصمیمات مطلوب و مناسب مبتنی بر قانون اتخاذ نمایند.

آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی همراه با شرح نموداری

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

اهمیت قانون بودجه به عنوان بزرگترین و مهم‌ترین سند مالی کشور در مصارف عمومی و دستیابی به اهداف قانونگذار و تأثیر به سزای آن در ساختار نظام مالی و اداری کشور بر هیچکس پوشیده نیست و در این ارتباط مصرف بودجه در محل‌های قانونی تعیین شده از یک سو و از سوی دیگر کنترل عملیات و فعالیت‌های مالی دستگاه‌های اجرایی، مستلزم تلاش فراوان و دقت بیشتر و مؤثرتر متولیان امر می‌باشد.

موفقیت مجریان در اجرا و توفیق ناظران از جمله دیوان محاسبات در نظارت مستمر و پاسداری از بیت‌المال، بدون داشتن نیروهای حرفه‌ای و متخصص و نیروهایی که با رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای و اشراف کامل بر قوانین و مقررات مورد استفاده و با اقتدار لازم به انجام وظیفه پرداخته و موجب افزایش کارایی و تحقق اهداف سازمانی شود، میسر نخواهد بود.

در این راستا مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات به عنوان مرکزی پویا، در جهت سیاست‌های پیشگیرانه دیوان در نظر دارد تا با برنامه‌ریزی منسجم، همزمان با برگزاری همایش‌ها و دوره‌های آموزشی سازمانی و فرا سازمانی به ارتقای سطح دانش و آگاهی منابع انسانی اعم از مجریان و ناظران اقدام و با چاپ و نشر کتب آموزشی در زمینه‌های مختلف مالی و همچنین قوانین و مقررات مربوطه به شیوه‌ای متفاوت، موجبات دستیابی به سیاست‌ها و خطی‌مشی‌های تعیین شده را فراهم آورد. کتابچه پیش روی نیز در همین ارتباط و با هدف یادگیری سریعتر و ماندگارتر مواد آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی، با توجه به حجم بالای قراردادهای دولتی و اهمیت آنها، تهیه و تنظیم گردیده تا مجریان و ناظران را در انجام هرچه بهتر وظایف و ماموریت‌های محوله یاری نماید.

سیدمحمد مقیمی